

СЪДЪРЖАНИЕ

CONTENTS

Редакционна	Editorial	1
Членове на клуба през 2000 г.	Club members in 2000	
Дневник на проявите на клуба през 2000 г.	Diary of club activities during 2000	
Списък на проучените пещери през 2000 г.	List of the explored caves in 2000	
Черепишката пещера Живко.Петров	The Cave of Cherepish Zhivko Petrov	
Експедиция “Стража’2000” Константин Стоичков	“Strazha’2000” expedition Konstantin Stoichkov	
Равненски истории Алексея Жалов	Storeis about Ravna Alexey Jalov	
“Карлуково’2000”- сбор “И.Вазов” В.Мустаков	“Karlukovo’2000”- Camp “I.Vazov” Veselin Mustakov	
ККС-нова пропаст край с.Церово Константин Стоичков, Константин Касабов	KKS- new cave near Tzerovo, vill. Konstantin Stoichkov	
ПРОУЧЕНИ ПЕЩЕРИ ПРЕЗ 2000 Г.	EXPLORED CAVES DURING 2000	
Понорски пещерен район	Ponor cave’s district	
Сливнишки пещерен район	Slivnitsa cave’s district	
Каменополско-Карлуковски район	Kamenopolsko-Karlukovo cave’s district	
Други райони	Other districts	
ОПАЗВАНЕ НА ПЕЩЕРИТЕ	PROTECTION OF THE CAVES	
Невероятно, но факт “Акция чисти пещери” - Ж. Петров, К. Стоичков, С. Радев, С.Сапунджиев	Incredibly but fact - “Action Clear caves” Zh.Petrov, K.Stoichkov, S.Radev, S.Sapundzhiev	
Какво се случи след това ?- “Боснек’99”	What is happened after ? “ Bosnek’99”	
Акция “Чисти пещери II”-Темната дупка на Лакатник - Живко Петров	Action “Clear caves II”- Temnata doupka cave, Lakatnik - Zhivko Petrov	
ГОСТУВА НИ: СПК “Академик”-София До Веркор и назад ... Боян Шанов	OUR GUEST - SCC “Akademik”-Sofia To Vercor and back Boyan Chanov	

СТРАНИЧКА НА РЕДАКТОРА

През 1996 година пещерен клуб "Хеликтит" издаде първият си годишен бюлетин. Още същата година излезе и втория му брой, който вече се казваше "информационен", а третия видя свят през следващата. Ентузиазмът се беше поизпарил, а и нямаше кой знае за какво да се пише, защото клубът беше в криза. По една или друга причина едни от най-добрите пещерняци бяха омотани в кълбото на живота и се оттеглиха от активна дейност. Следващото, по-младо поколение клубни възпитаници, на което много разчитахме също свири "отбой"- едни защото не харесваха строгите порядки, други защото бяха заети със свои дела, трети защото бяха дезинтересирани, а някой незнайно защо. Останахме да лежим на стари лаври и само спомените ни сещаха за времето, когато клубът беше сред водещите в страната.

Духовете се пораздвижиха през 1999. Както винаги се проведе курс, после станахме организатори на поредната Национална конференция по спелеология, проведе се традиционните пролетен лагер и сбор "Ив.Вазов". В клуба се завъртя една група от млади пещерняци, които все още нямаха опит, но за сметка на това имаха желание да се учат и много дупкаджийски хъс.

През изминалата 2000-на година те станаха основата на клубната дейност. Помагаха при провеждането на курса, участваха и сами организираха прояви и експедиции, откриваха и картираха пещери и пропасти. Клубът оживя, помещението почна да не ни побира, ежеседмично крояхме не само планове, но и се стремяхме да ги изпълняваме. Явно всички бяха прегърнали идеята да "изплуваме". Това стопи възрастовите граници между членовете на клуба и ни позволи да работим задружно, еднопосочно и целенасочено. Резултатите не закъсняха и отново имаше за какво да се пише. Този път решихме да включим всичко в годишник на клуба.

Идеята за издаването на годишник не е нито нова, нито случайна. За десетки клубове по света това е обичайна практика. За съжаление, единственият опит за списване на подобно издание у нас направи СПК "Академик"-София. В далечното минало той издаде 4 книжки, но после работата секна. Подобна е съдбата на всички периодични спелеоложки издания като "Родопски пещерняк", "Врачански пещерняк", "Казанлъшки пещерняк", "Спелеопрактика" и др. Но, ако издаването на списание или бюлетин е трудна работа и се свежда до наличието на достатъчно финансови средства - то с годишника едва ли е точно така. Сега компютърната техника не е лукс, ксерокси има достатъчно, а и копирането не е безбожно скъпо. Трябва само да има за какво да се пише и мераклии които да пишат. Преди всичко обаче, всеки от нас трябва да осъзнае, че само писаното остава. С други думи-нещо, за което не е написано, все едно не се е случило.

Годината, която оставихме зад гърбът си беше изпълнена с много събития. За да станат те поредната част от 37-годишната история на клуба решихме да ги опишем, къде сухо и точно, къде по-увлекателно и емоционално. И в края на краищата се получи този първи, надявам се и не последен, годишник - обикновен, непретенциозен и вероятно с доста кусури. Но, както се казва -" каквото можахме - направихме, по-можещите, да направят повече".

Тук следва да отправя благодарност към всички членове на клуба, които "дадоха хляб" на това издание с пещерняшките си дела и се отзоваха на повика за списването му.

А.Жалов

Дневник на проявите на Пещерен клуб “Хелектит”- София през 2000 година

Дата/Място	Участници	Дейност
8 януари Боснек	Ж.Петров, К.Стоичков, К.Касабов	Прониквания в Духлата и Академик
15-16 януари Черепиш	Ж.Петров, К.Стоичков	Картиране в Черепишката пещера
23 януари Черепиш	К.Стоичков Б.Сотиров	Картиране в Черепишката пещера
5 февруари Лакатник	К.Стоичков, Ж.Петров, К.Дикански	Прониквания в Темната дупка и Зиданка
12 февруари София		Общо събрание на клуба - Национален музей “Земята и човека”
27 февруари Черепиш	К.Стоичков, Ж.Петров, М.Кръстев, В.Дробенов	Картиране на Черепишката пещера
3-5 март Карлуково	А.Жалов, К.Касабов, К.Стоичков, Ж.Петров и курсисти	Учебна работа с курса, прониквания в пропастта на Т.дупка, опит за разчистване на входа на новооткрита пропаст в м.Григора, прониквания в пропастите Ч.връх и Белите езера.
12 март Черепиш	Ж.Петров, К.Стоичков	Картиране на Черепишката пещера
18 март Черепиш	Ж.Петров, К.Стоичков	Картиране на Черепишката пещера и изследване на нови части в пещ.Камината
24 март Лакатник	Ж.Петров, К.Стоичков	Проникване в Ръжишката пещера
1-2 април Парамун	К.Касабов, К.Дикански, К.Стоичков, Ж.Петров, Б.Сотиров, Л.Маринов	Проучвателна експедиция в Стража планина (Парамун), проникване в Парамунската пропаст
1 април Равна	А.Жалов, И.Алексиев, М.Стаменова	Рекогносцировка на Клакотишко-Равненското плато-открит входа на Ямата у плочака, и губилище, GPS-вани пещ.на с.Б. Проход и пропастта при Равна
8-9 април Боснек	Ж.Петров, К.Стоичков и курсисти	Учебно проникване в Духлата Проникване в пещ.Чичовци
9 април Заселе	А.Жалов, М.Жалов	Обход на района на с.Заселе, GPS-вани Кенова дупка и Копаната
13 април Церово	К.Стоичков, К.Касабов Т.Зъбов	Изкачване на комина в пропастта ККС-с.Церово
16 април Заселе	А.Жалов, К.Петров, К.Стоичков, М.Стаменова, Б.Сотиров	Проникване и картиране на пропастта Копаната, с.Заселе (дълб.33.80 м.)
22 април Гложене	Ж.Петров, К.Стоичков, К.Касабов, М.Кръстев	Проникване в пропастта Моровица
27 - 30 април Карлуково	В.Мустаков, И.Иванов, Ц.Босев, А.Жалов, Ж.Петров, К.Стоичков, К.Касабов, М.Кръстев, В.Дробенов, Е.Милев, В.Мустаков, С.Енчева, И.Алексиев, И.Вашев, М.Соколов, К.Дикански, И.Червенков	Традиционен пролетен сбор експедиция с.Карлуково - работа в Банковица; местността Пърчовица, Ямата на с. Беленци ; учебни прониквания на курсистите.
30 април - 1 май	А.Жалов, И.Алексиев,	Обход за GPS-ване.Взети координати на п-рите Драшанската ; Голямата и

	М.Стаменова	Малката .Продънка; Понора; Божият мост ; Шокъвец, Гримнина дупка, Направени снимки на входовете.
5-7 май Черепиш	Ж.Петров, К.Стоичков, М.Кръстев, В.Дробенов, К.Касабов	Картиране на Черепишката пещера-блокажни части I етаж, II етаж, крайните части до сифона
7 май Губеш-Равна	И.Алексиев, А.Жалов	Обход на Клокотиш-Равнеското плато открити 4 въртопа за разкопаване.
13-14 май Парамун	Ж.Петров, К.Стоичков, К.Дикански, К.Касабов	Рекогносцировка на Стража (Парамунска) планина
25 юни Гинци	И.Алексиев , А.Жалов	Проучване на пещери в района на с.Гинци-разкопаване на губилище и проникване и копане за продължение в новоткрита пещер
27-28 май Боснек	Ж.Петров, К.Стоичков, К.Касабов	Проникване в в пещ.Чичовци и Духлата(до залата на Лисицата)
3-4 юни Троянски балкан	Ж.Петров, К.Стоичков, К.Касабов, Г.Иванов, Н.Ихтиманска, Б.Лилков	Проникване в Райчова дупка
16-17 юни Парамун	Ж.Петров, К.Стоичков, В.Дробенов	Рекогносцировка на Стража (Парамунска) планина
17 юни Лакатник	Ж.Петров, К.Стоичков, К.Касабов	Тренировка на скалите, проникване в Свинската дупка
23-24 юни Парамун	Н.Ихтиманска , К.Стоичков, К.Касабов	Рекогносцировка на Стража (Парамунска) планина
30 юни - 2 юли Равна	В.Мустаков, В.Мустаков, И.Иванов, К.Стоичков, И.Вашев, М.Соколов, Р.Мустакова, И.Червенков, М.Саменова, А.Жалов, В.Дробенов, Е.Милев	Обход на района около .с.Равна; разкопаване на губилището на реката, проникване в ямата на Клокотиш
7-9 юли Равна	К.Стоичков, А.Жалов	Разкопаване на губилището край с.Равна, разкопаване входа на нова пещера (4654), картиране на Ямата у плочака.
14 - 16 юли Губеш	К.Стоичков, В.Дробенов, А.Жалов	Проникване в пещерата Виделова дупка, продължение в Темната дупка, разкопаване на дъното на Ямата на Клокотиш , картировка., GPS-ване.
22-23 юли Боснек	Ж.Петров, К.Стоичков, К.Касабов, В.Дробенов, М.Кръстев, П.Константинов,	Проникване в Духлата и Чичовци
29-30 юли Гинци	И.Алексиев, А.Жалов, М.Стаменова	Опит за разкопаване на нова пещера в м.Върбище, с.Гинци; GPS-ване на пещерите Кръстатата яма, Голямо и Малко Сагуаро, Тизоин, оглед на карстовия извор при с.Ропот.
29 юли- 13 август Парамун	К.Касабов, К.Стоичков, Ж.Петров, К.Дикански, М.Кръстев, В.Дробенов, А.Жалов и др.	Експедиция "Парамун-2000".
19-20 август Черепиш	М.Кръстев, К.Стоичков, К.Касабов	Картиране на Черепишката пещера, изследване зад сифона
25 август Карлуково	М.Кръстев, К.Стоичков, К.Касабов, П.Константинов	Разчистване на втория тесняк в пропастта Банковица
2-3 септември Боснек	Ж.Петров, К.Стоичков, К.Касабов, К.Дикански	Проникване в пропастната пещера ППД.

9 септември Черепиш	А.Жалов, М.Стаменова	GPS-ване на п-рите Езерото, Сарапионовата и Проходна при г.Черепиш
15 - 17 септември Равна	А.Жалов, К.Стоичков, М.Кръстев	Разкопаване и разкриване на входа на Духащата пропаст № 4654 (-11 м)
22-24 септември Равна	К.Стоичков, Ж.Петров, В.Дробенов, А.Жалов	Разчистване на пътя в Духащата пропаст, разкриване на входа на пропаст №4655, маркиране на входа на пещ.№ 4654, GPS-ване на обектите.
29септември -1 октомври Равна	К.Стоичков, М.Кръстев, В.Дробенов, Ж.Петров, Г.Иванов, Б.Лилков, А.Жалов	Копане в 4655 и разкриване на нов вход, разчистване на продължение 4654, Картиране на пещери 4655 и 4654.
7-8 октомври Равна 8 октомври Лакатник	К.Стоичков, Ж.Петров, А.Жалов К.Касабов, Г.Иванов	Безуспешен опит за разбиване на камък в Духащата пропаст. Разчистване за продължение в Ръжишката пещера.
14-15 октомври Гинци	И.Алексиев, А.Жалов	Опит за продължение в пещ.Богова ливада,с..Губеш, картиране на пещера Дакса (4656), снимки на входовете на пещерите и на Кръстата яма, Согуарота и Тизоин.
14-15 октомври Карлуково	Ж.Петров, К.Стоичков	Сваляне на естампажи в пещерата с графитите
21-22 октомври Боснек	Ж.Петров, К.Стоичков, К.Касабов, В.Дробенов	Проникване в Духлата - до залата на Лисицата.
29 октомври -1 ноември Карлуково	К.Стоичков, А.Жалов	Търсене на нови обекти в м.Григора, с.Карлуково - разкрити нови входове на пропастите S-2 и № 353
1-5 ноември Карлуково	В.Мустаков, В.Мустаков, И.Иванов, И.Вашев, Е.Милев, М.Соколов, А.Жалов, К.Стоичков, К.Касабов, М.Кръстев, В.Дробенов, К.Дикански , И.Алексиев, М.Стаменова, С.Енчева, И.Червенков, Ц.Босев, Б.Лилков, П.Константинов, Н.Симов, Ж.Петров, Ж.Жечев	Традиционен сбор-експедиция Карлуково - 2000 с 5-ма гости от клуб "Пеони", Скопие, участници от Враца, Казанлък, Искър, Еделвайс, Витоша, Академик-София.
18 ноември Лакатник	К.Стоичков, К.Касабов, М.Кръстев	Проникване с лодка зад езерата Пепи-Темната дупка
25 ноември Церово	К.Касабов, К.Стоичков	Проникване в пещерата Маяница
2-3 декември Зимевца	К.Стоичков, К.Касабов, В.Дробенов, К.Дикански	Проникване в пропастите Елата и Гивалака
9-12 декември Гинци	К.Стоичков, К.Касабов, Ж.Петров	Проникване в Голямата Балабанова
23 декември с.Боснек	Ж.Петров, К.Стоичков	Проникване в пещера Духлата

КАРТИРАНИ ПЕЩЕРИ ОТ КЛУБ "ХЕЛЕКТИТ" ПРЕЗ 2000-ТА ГОДИНА

N по ред	Име (N)на пещерата	Селище/, област	Дължина (м)	Денивелация (м)
-------------	--------------------	-----------------	----------------	--------------------

1.	Черепишката пещера	г.Черепиш, Враца	602	43 (-16, +27)
2.	Копаната ()	с.Заселе, София	11.4	33.80
3.	Роня 011	с.Парамун, Перник	9.10	- 17.3
4.	Ямата у плочака ()	с.Равна, София	20.0	- 14
5.	Ямата на Клокотиш	с.Губеш, София	11.8	- 16.2
6.	Духащата пропаст (4653)	с.Равна, София	6.0	- 13
7.	Морската пещера	с.Резово, Бургас	30.5	+ 0.5
8.	Пещера (4654)	с.Равна, София	10.50	- 1.5
9.	Пропасть (4655)	с.Равна, София	6.3	8.3
10.	Пещера Дакса (4656)	с.Гинци, София	35.85	-2.6
11.	Монетарницата 010	с.Парамун, Перник	10.5	9.9
12.	Стражица 021	с. Парамун, Перник	10.12	-1.5
13.	Малката пръдливка 012	с.Парамун, Перник	5.4	-2.3
14.	Здравчи камък 020	с.Парамун, Перник	17	+4.5
15.	Конусчето	с.Карлуково, Ловеч	6.8	10.8
16.	Крепостна I	с.Карлуково, Ловеч	9.0	+2.0
17.	Четривходната	с.Карлуково	14.5	-3.0
18.	Плочата	с.Карлуково	11.0	+1.0
19.	Пясъчница	с.Радовене, Враца	12.20	+ 1.50

Всички пещери са маркирани, картирани и описани съгласно изискванията на БФСп !

Черепишката пещера

Живко Петров

Там, където река Искър напуска пазвите на Стара планина и навлиза в Предбалканската област, стихиите са образували един забележителен по своята красота природен обект.

Слизайки на гара Черепиш, посетителят попада сред приказен пейзаж от издигащи се отвесно шеметни скали, скални кукли и хребети. В масива зяят множество входи на пещери, а под яркото слънце белите скали на Черепишките скали сякаш светят със собствена светлина.

Районът около Черепишкият манастир отдавна е привлякъл вниманието на спелеолозите. Там са проведени множество клубни експедиции и са проучени повече от 130 пещери. В известен период от време в Черепиш се е провеждал Великденският сбор на пещерняческото братство.

В рамките на тези проучвания е посетена и Студената пещера (Черепишката пещера). Въпреки нейната достъпност, пещерняците от СПК “ Академик “-София не предприемат систематичното ѝ проучване и картиране, но даже и да е обратното няма никакви документални свидетелства за това. При прокарването на пътя София – Мездра, входът на пещерата е бил затрупан от каменен насип и така тя за дълго станала “ изгубена “ за пещерняците.

Преоткриването дойде едва през есента на 1997 г., когато двама “ академици “, излезли на риболовен излет, те се натъкват на малкия, укрепен от нестабилен бараж вход. Явно иманярска работа.

След това пещерата е посещавана от курсити на СПК”Академик”, когато се правят някои открития в т.н. “Нови части”. През 1999 г. започва по-систематичното ѝ изследване. В началото на следващата година пещерняци от Пещерните клубове”Хелектит”, ”Академик” и “Витоша”-София започват усилено картировка на пещерата като същевременно правят редица нови открития, които увеличават дължината на пещерата. Тя е окончателно картирана през м.ноември 2000 г. и изследователите участват с нея в конкурса “П.Транеев и инж. Р.Радушев” за на значимо спелеоложко откритие на годината.

Изходен пункт за достигането до пещерата е ж.п. гара Черепиш. От нея по асфалтирана алея се стига до шосето София – Мездра. Вървейки по посока град Мездра се преминава през два тунела. На около петдесетина метра след вторият от тях, се търси пътека, която отвежда в подножието на малък скален венец на нивото на река Искър. В него се намира входът на пещерата, който е сравнително малък, но лесно различим по баража над него.

Входът на пещерата е и тесен. За да го преминем, трябва да тръгнем с краката напред, след това попадаме в сравнително голямо предверие. Движим се напред по дъното на много висок меандър, който ни отвежда до малка зала. Вдясно, във височина има леко изкачване на класика, след което попадаме в “ Блокажната зала “ (23 x 14 x 18 м), която е най-обемната зала в пещерата. Напред от следва разклонение, чиято лява галерия се превръща в тесняк, отвеждащ до подножието на “ Плочите “. От

разклона можем да достигнем и стоящите води в най – ниските части на пещерата, след като се пхнем в тесняк на пода и се спуснем по наклонена галерийка.

От “ Блокажната зала “ търсим тъй – нареченото “ качвалото “, което ни отвежда до втория етаж на пещерата. Попадаме в не висока галерия, подът е кален и на няколко места прескачаме отворите на тясни пропасти, които отвеждат в дълбочина. Не след дълго, след като преминем през тесняк, стигаме до “Разклона “. Тръгвайки на ляво, достигаем до отверстието на дълъг около 5 метра хоризонтален тесняк. Той ни отвежда до неголяма зала. Завивайки на дясно, виждаме отверстието на друг тесняк, който се спуска стръмно надолу. Той ни отвежда до “Залата на котката”. Това е най - богато украсената част на пещерата. В ляво има трудно забележим тесняк. Той отвежда до “ Скритата зала”. Продължавайки напред и надолу, отново попадаме в тесняка. Това е теснякът “ Спартакус ”, който често се превръща в истинско притеснение за по – едрите пещеряци. След като преминем най – тясната му част, ние се изправяме на ръба на така наречената “ Пързалка “. Спускаме се по нея и затъваме в дълбока и лепкава кал. Точно под пързалката се намира “ Теснякът за нови части “. След неговото преминаване попадаме в галерия, която задънва в нов тесняк, преминат само веднъж и то не докрай. Като продължаваме напред, след пързалката ние се движим в широка галерия. Минаваме през неголяма скална халка и достигаем до “ края “ на пещерата. Тук успяхме да разкопаем един силно низходящ тесняк, който ни отвежда в много кални и тесни части, които завършват с неголям сифон.

Връщаме се отново на “ Разклона “, като завиваме на дясно, през няколко възходящи тесняка, попадаме на третия етаж на пещерата. Озоваваме се в неголяма зала, чиито стени са наситено бели. В дясно се намират двата силно възходящи комина – “ Комин на големите наноси “ и “ Пещерното мляко “. Техните тавани са най – високата точка на Черепишката пещера. Продължавайки напред, ние вървим в горната част на малък меандър. През тесняк отново се озоваваме в нов малък меандър, който ни отвежда до края на тази част на пещерата. Тук установихме слухова връзка с мястото на “ Качвалото “ на втория етаж.

Със своите 602 м. дължина на галериите, Черепишката пещера е най – дългата в района на Черепиш. Тя представлява лабиринт с много разклонения, нива и етажи. Някои пасажи представляват спортно предизвикателство. Тесняците, “ класиките “ и калта доставят истинско удоволствие на прониквача. Макар че не е богато украсена, Черепишката пещера представлява интересен обект за всеки пещеряк.

Експедиция “Стража 2000”

Константин Стоичков

През лятото на тази година (2000) в периода от 29.07. до 12.08. група пещеряци от клуба проведохме пещерна експедиция в един сравнително непознат и интересен карстов район, в който отдавна не бяха извършвани изследвания (последните данни са от 1981 г.), именно този на Стража или Парамънска планина - Трънско. Целта на експедицията беше чрез теренни обхождания да проучим територията на планината и да установим, дали освен вече изследваните пещери и пропасти ще открием и неизвестни такива.

Предварително си набавихме необходимата информация за планината и проучените до момента пещери в нея. С помощта на Алексей Жалов и Борислав Сотиров се снабдихме с топографски и геоложки карти на Стража планина. В хода на подготовката за експедицията, в началото на лятото, организирахме няколко предварителни обхода за да се запознаем по-добре с района за изследване. Обстойно разгледахме местността “Гуглин въртоп”, където установихме наличието на голяма въртопна мрежа, развиваща се в посока юг-север и няколко паралелни системи от въртопи със силно слегнали се дъна, някои от които имаха значителни размери. Набелязахме и някои перспективни места за разкопаване.

И така, в края на месец юли с неоченимата помощ на клубното ръководство, което безапелационно ни предостави нужната материална база и осигури нейното транспортиране, се установихме на постоянен лагер в местността “Гуглин въртоп”. Тук трябва да отбележа, че през последвалите 15 дни уют не ни липсваше. Лагерът ни беше установен в гора, което ни предпазваше от жарките летни лъчи на слънцето. По различно време идваха и си заминаваха хора, но презастъпването учудващо се получаваше без предварителна уговорка.

Бавно и постепенно започнахме да обхождаме територията на планината. Две самостоятелни групи работеха в отдалечени райони, а трета подсигуричаше домакинството в лагера. Първоначално започнахме работа в някои по-рано набелязани места. За съжаление резултата беше нулев. Невероятните количества земни маси, които изпълваха по-интересните въртопи, правеха разкопаването трудно и почти невъзможно.

Установи се, че в Парамунската пропаст паралелен отвес не съществува, а просто в стената на

основния отвес има халка, която на няколко метра по-надолу пак се отваря в него. В периферията на един въртоп съвсем близо до лагера, предприехме разместване на големи скални блокове, за да проникнем евентуално в една интересна кухня, която се забелязваше в дълбочина, но и тук ударихме на камък. Няколко метра по-дълбоко тя се превърна в непреодолима пукнатина, чието преодоляване можеше да бъде мечта и за най-слабият от нас. Едно момче от село Парамун ни показа един интересен комплекс от ниши над селото, наричащи се “Църквище”, но и там нямаше изгледи да излезе нещо по-голямо от скална ниша.

Най-сетне, на 2 август късметът ни споходи. Докато една група обхождаше местността южно от връх Кръста, нашата група, предварително почерпила сведения от месното население се отправи към билото на планината западно от връх Груйница. () На топографската карта имаше отбелязани няколко въртопа при които ще не бяхме ходили. В сравнително рядката гора ясно си личаха негативните форми на планинския релеф. В западната страна на един от върторите се натъкнахме на отвор между скалните блокове. За съжаление обаче само 5 м навътре дупката задънваше. Попълнихме нужната документация и навлязохме в един по-гъст пояс на гората в западна посока. Въртопите се редяха един след друг, а точно където гората отново оредяваше забелязахме едно още по-дълбоко пропадане. И каква радост! В югозападната периферия на въртопа се открояваше тясно отверстие на непозната пропаст. Хвърленият камък избумтяваше няколко пъти в теснината и след кратка пауза тупаше някъде в дълбочина. Фантазията ни се развихри, но така или иначе през този ден нямаше как да влезем в пропастта. Този ден ни донесе и откриването на още няколко близки и перспективни за работа отвора. Сред тях обаче, по-голям интерес предизвикваше един широк вход на пещера на 10 м разположен 10 м под ниско от входа на пропастта. Обстоятелствата наложиха следващите няколко дни да работим именно в този район на планината. Тесният вход на новата пропаст, с работен номер 011, в последствие наречена “Роня” беше естествено сито за по-едрите. За това като по-слаби двамата с Живко Петров се заехме с изследването и картирането ѝ. Всъщност “Роня” наистина имаше изключително тесен вход, но 4 м по-надолу се изпадаше в обширен кладенец, дълбок 12 м и с малка заличка на дъното. В началната част на отвеса забелязахме вход на паралелен отвес, дълбок 9 м. Неговото дъно се оказа и най-дълбоката точка на пропастта (-17, 30 м). На 3 метра преди дъното на кладенеца се натъкнахме на отверстие, което започнахме да разкопаваме, но едно непредвидено срутване на камъни от върха на отвеса, принудително ни изкара на повърхността, където изрекохме множество ругатни по адрес на дупката.

Пещерата, за която вече стана дума нарекохме “Монетарницата”. Тя беше с широк и многообещаващ вход, през който се влизаше в силно низходяща галерия. За съжаление тя прекалено бързо задъни. Въпреки предприетото разкопаване на наслаги ефекта не беше голям - тя продължи само още 3-метра и толкоз. Подобно беше и положението с останалите намелени отвори в местността. Може би подценихме някои от тях като например този с номер 016 и 004 и 005 в местността между върховете Кръста и Дренова глава. Много време загубихме за разкопаването на “Моржа” една дупка в дъното на въртопа на “Роня”. Там слязохме на 5 м вадейки пръст и камъни. Много време ни отне и търсенето на мистериозния отвор до Големи връх, описан в един пътеводител за планината от далечната 1964 г.

В следващите дни пренасочихме усилията си в търсене на отвори в скалните венци над селата Мракетинци и Филиповци. Обходихме също и клисурата над село Лялинци. Единственото, което открихме бяха малки ниши или по-скоро пукнатини. За утеха картирахме проходната пещера над село Мракетинци, наречена от населението “Здравчи камък” или “Орлово гнездо”. Тя е била известна на месните, отдавна, но не е била позната на пещерниците. Общата ѝ дължина възлезна на 17 м с положителна денивелация от 4,5 м. Всъщност пещерата представлява зала с неправилна форма и площ от 70 м². Тя бе нагледен пример как умират пещерите, защото таванът ѝ видимо се рушеше. В последния ден на експедицията, над Велинова клисура открихме и една 10-метрова пещерка, която нарекохме “Стражица”. Над нея се натъкнахме и на останките на някогашна крепост. Местността наоколо (връх Шильов) изглеждаше обещаваща, но изключително гъстата растителност, която не бе изключение за района спираше и затрудняваше обхода.

И така неусетно стана август, времето отделено за провеждане на експедицията изтече и дойде време за кратка равностметка за свършената работа. Някои хора ще кажат “Нужно ли беше да се изразходват толкова много ресурси и време, без да се стигне до очакваните резултати? Фактически големи пещери не бяха открити”. Тук ясно искам да подчертая – целта на нашата експедиция беше да направим проучване в един почти непознат район и най-вече да дадем оценка за перспективите му. Това може да се нарече покриване на едно бяло петно от картата на карста у нас. Така или иначе резултатът е налице. Бяха открити без разкопаване пещерите “Роня”, “Монетарницата”, “Стражица”, “Здравчи камък” и др., което е сравнително рядко срещано явление в днешни дни. Същевременно у нас се провеждаха пещерни експедиции в далеч по-перспективни райони, като например “Стенето”, където резултатността беше значително по-малка. Все пак си мисля, че нещата опират и до късмет, и най-вече добро познаване на

района за изследване. Експедиция "СТРАЖА 2000" се опита да разреши и някои неизвестни по отношение геоложките условия за формирането на карста в Стража планина, данните за което ще бъдат вписани в подробен доклад. За отбелязване е, че в почти всички съседни планини системни спелео-проучвания не са били извършвани и по същество те също предствалват бели петна. В тази връзка нашата идеята е, в близките години да извършим теренни изследвания в тези райони и изясним този въпрос. Ако имаме късмет, се надяваме да открием и по-големи пещери и пропасти. Осъществяването на това начинание е въпрос само на време и желание от наша страна.

В експедицията участваха: Константин Стоичков, Константин Касабов, Живко Петров, Милен Кръстев, Веселин Дробенов, Алексей Жалов и Кирил Дикански всички от ПК "Хеликит", Алека Стрезова и Борислав Сотиров от СПК "Академик"-София, Магдалина Цонева, Ваня Колчакова, Ивайло и Даниел Йорданов спелеолози от бившия клуб "Рудничар"-Перник.

Дължим особена благодарност на Асен Василев (Безми) и И.Иванов, които транспортираха материалната база, храните и някои от участниците в експедицията от София до с.Парамун и обратно.

Равненски истории

Алексей Жалов

Разгърнах топографската карта на район Годеч и внимателно започнах да я изучавам. Направи ми впечатление, че на платото северно от града са отбелязани повече от 30 негативни форми и изведнъж ми прищрака, че вече съм бил там. Беше преди години, когато по време на една републиканска експедиция Здравко Илиев и моя милост обхождахме подножието на вр.Клокотиш, открихме една нова пропаст и няколко интересни въртопа. По-късно, отново със Здравеца, но и с моят приятел Ст.Цонев търсихме някаква водна дупка в периферията на платото, но вместо да я намерим научихме, че на заравнената му час имало някаква пропаст, в която влизала река.

Заспалият ми интерес към този малко изследван район се посъбуди и от факта, че току що беше обявен националният конкурс "П.Трантеев и инж.Р.Радушев" за най-значимо спелеолошко откритие на годината. После взех информация за пещерите в района от Главната картотека на българските пещери и като се уверих, че там са картирани само 5 рещих, че изследването на района си заслужава. Мотивацията ми нарасна и от географските, геоложките и хидрогеоложките данни, които успях да събера. Те показваха, че там има теоретически възможности за развитието на дълбоки пещери за откриването на каквито мечтае всеки нормален пещерняк.

Споделих идеята си в клуба, но зимата още ни подпираше и ходенето на Клокотиш-Равненското плато не беше възможно. Едва изчаках да мине март и на 1 април, И.Алексиев (Морският), М.Стаменова и аз тръгнахме натам. Рещихме да подходим откъм шосето Годеч-Губеш, но черния път към платото се оказа задръстен с непроходими, даже и за Нивата, преспи сняг. Заобиколихме платото и се качихме отгоре му през с.Равна. В селото, обаче ни "поляха със студена вода" като казаха, че знаят само за една дупка - Ямата у плочако и толкоз. Намерихме я бързо, но кел файда - на входа имаше маркировка с червена боя. Бяхме разколебани, но рещихме да се поразшетае наоколо. В близката гора имаше доста затрупани със сняг въртопи, но по-надолу под нас се откри типична карстова долина. През нея протичаше голям поток, чиито води се поглъщаха от малък отвор под една скала. Върху него бяха нахвърляни клони, които задържаха и доста сняг така, че за влизане не можеше и да се мисли. По-надолу забелязахме затлачените входи на още две, вероятно по-стари губилища и това ни беше достатъчно за да запали искрата на изследователските ни страсти.

Докладвах в клуба, но явно, че момента за масирано клубно ходене на платото не беше дошъл. На 7 май, пак с Морския, но и с кумът му Боян, се качихме на платото откъм Губеш и открихме там 4 перспективни въртопа. Между тях беше и този с влизащата река, за който знаех, но влизането във всичките можеше да стане само след здраво разкопаване.

Най-сетне, на 30 юни към платото тръгна голяма клубна експедиция. Три коли хора:Алексей, Емил, Весо, Веско, Джовани, Ивайло, Илия, Коста, Магда, Миле, Румяна, 3 деца и едно куче. На следващия ден изкопахме около 4-метрова яма в губилището на реката, която всъщност я нямаше. В процеса на работата разкрихме кухня, от която започна силно да духа. Юлската жега правеше така, че смяната с удоволствие влизаше да копае надолу, но не след дълго лъхацият студ охлаждаше ентузиазмът и тя излизаше да се постопли. Между блоковете се откриваха малки пролуки, а в най-ниската част и много тясна галерия, но изваждането на всеки камък водеше до дестабилизирането на блокажа и опасност от

фатално срутване. Междувременно бе направен обход на района и една група отново отиде до Клокотиш, но резултатите не ни вдъхнаха голям оптимизъм - особено на тези от нас, които не се падха по копането.

Оказа се, че за сега, навитаците сме само двама Коста и аз. Заминахме в петъка на следващата седмица и в рамките на 3 дни ръчкахме из района. Отново копахме в губилището. Наистина духаше страшно, но също така беше и задръстено. За да направим работата безопасна вероятно трябваше да разширим двойно диаметърът на изкопа, което не беше по силите ни. Отказахме се, но за сметка на това, след около 1 час разчистване разкрихме входа на една друга пещерка. Дължината и се оказа само 10.5 метра, но кой ти дава? Накрая, набързо и с риск да изпуснем рейсът за София картирахме "Ямата у плочако" и запрепускахме към селото. По време на тази експедиция ми дойде наум, че върното място копане с цел евентуално влизане във вероятно съществуващата пещера, не е сегашното губилище, а въртопа зад него. Тогава, двамата с Коста, отидохме на предполагаемото място, разръчкахме шумата и видяхме, че под нея има блокаж през, който подухва. Мисълта за голямо откритие отново започна да ни човърка.

На 14 юли спретнахме нова експедиция. Този път решихме да разгледаме периферията на платото от към Зли дол. Групата ни в състав Веско, Коста, аз и Бисер-кандидат за пещерняк в клуба пренощува в дола и на следващия ден се отправи към познатата - Тегна дупка. Здравко Илиев(Здравеца) ми беше казал, че ако на едно място в нея се поразбие ще може да се направи продължение. На указаното място развъртяхме чукове, секачи и шила, но след като разширихме отвора и най-слабичкият от нас се нашмули, цялата работа се оказа ялова. За сметка на това разкопахме друг тесняк и открихме едно друго малко, но красиво продължение, което така и не картирахме. После Веско си тръгна, а останалите дръпнахме по баира към Клокотиш, където бяхме решили да покопаем въртопи. Времето обаче потръгна на дъжд. Едва успяхме да сберем дърва за огън и да опънем палатките и той завали. Завалия и забрави да спре цели 8 часа. Стърчайки край огъня, хапнахме каквото можахме, пихме по ракия и после се шмугнахме в палатките, които за беда повече или по-малко не издържаха на дъжда. Рано сутринта Бисер си тръгна, а ние с Коста се отдадохме на сушене. Около нас не остана храстче, на което да не виси някой подгизнал "парцал". Подир това стегнахме багажа се насочихме към Ямата, където след 2-часово копане успяхме да проникнем още 2 метра. Времето ни за повече, обаче изтече. За това картирахме дупката и поехме пеша за Годеч. Осланяйки се на картата решихме да се импровизираме маршрута, но това така ни затрудни и забави, че изпуснахме рейса за София. Добре, че имаше и по-късен.

До средата на септември не можахме да организираме ново ходене на Равна. Все пак, на 15 септември Коста, Милен и аз се озовахме във въртопа, откъдето духаше. След около 2-часово разчистване на пръст и камъни в краката ни се разкри малък отвор. Дръпнахме още 2-3 по-големи "павета" и ето, че той придоби човешки размери, без това да се отрази на силното духане. Коста почти уплътни входа, после Милен се прошмули надолу и започна да слиза на камина. Когато осигуровъчното въже се отпусна, от него се бяха размотали 13 метра. Долу имаше малка заличка и тесняк, който разширихме, чрез изваждане на глина. После видяхме сметката на огромен камък, който препречваше пътят ни срещу въздушното течение, и попаднахме в тясна галерия с блокаж вляво. Можеше да се продължи, но не и без разчистване за каквото нямаше време.

През последните три дни на следващата седмица отново се дигнахме на Равна - Коста, Живко, Веско, аз + креатутра от три дами. Преживяхме някак пътуването в претъркания рейс до Годеч, но после придвижването до Равна се спече. Срещу 15 кинта наехме едно микробусче и работата заспа. Разчистването в Духашата пропаст започна оптимистично, но в края на краищата ударихме на камък в действителния смисъл на думата. Той препречваше тясната галерия така, че нито Коста, нито пък Живко можеха да вземат завоя в края и. Нататък тя ставаше леко низходяща и частично задръстена с речни валуни, които трябваше да бъдат извадени, а после? Какво имаше после само един Господ знаеше. Отвътре, обаче продължаваше да духа, а за нас това значеше достатъчно за да искаме да продължим. Решихме, че можем да разбием камъка с нагриване, но поради липса на горелка оставихме това за следващия път. За сметка на това без да искам открих един малък отвор до близкото губилище, който след съответното вадене на камъни стана годин за проникване. Влезнахме около 5-6 м. Камината беше тясна по цялата си дължина, а на дъното, където не можеше даже да се клекне, имаше малка пролука през, която хвърленият камък се промушваше и падаше свободно още около 3-4 м. Както винаги времето ни се изниза и трябваше да хващаме обратният път.

Едва изчакахме до следващия петък за да отидем отново на платото. Този път бяхме 9 души - Боби, Веско, Георги, Живко, Коста, Милен и Алексей от нашите и академиците Боби и Симо. Бяхме се снабдили с малка газова горелка, която не стига, че се оказа неефективна, но и взе че се счупи. Независимо от последвалото бясно чукане и блъскане от камъка се откъртваха само люспи. Все пак масата му понамаля и той се поразмърда, но теснотията не ни позволяваше да напрегнем мишици и да го извадим. За сметка на това извадихме няколко валявеца, до откритата през миналата седмица

пропастчица и отворихме неин втори вход. За съжаление, след картировката, ново образувалата се системка се оказа дълбока само 8.3 м. Коста и Живко картираха и откритата преди време пещеричка, но тя се оказа само 2 м. по-дълга. Тръгнахме си като решихме да дойдем пак въоръжени с бензинова лампа или стабилна газова за да видим сметката на гадния камък.

Това стана факт само след 6 дни. На 7 октомври - Безми натовари на колата си Коста, Живко и мен и почти светкавично ни "метна" край дупката. Нещо не бях във форма та с работата се заеха другите. Въпреки техните усилия, газовата горелка на Весо Мустаков също се оказа безсилна пред здравата скала. Моите другари, обаче решиха да го поместят. Те ковнаха два спита, увиha края на камъка с стоманена примка,направиха полиспаст и започнаха да дърпат. Проклетото паве започна да се изправя и тъкмо да се прекатури примката се изниза и почти се върна на мястото си. Вдигнахме ръце и ругаейки поехме към София.

В голямата кошница, с която бяхме тръгнали към платото не можахме да сложим много големи неща. Все пак открийхме 3 нови пещери и картирахме още две.Направихме снимки, взехме координатите и маркирахме входовете на всички пещери. Оказа се, че Духащата пропаст е ново, неизвестно местообитание на бръмбари светломлазци, а и крие още много загадки. Имайки предвид геолого-хидрогеоложката характеристика на района тук може да се очакват пропасти с дълбочина до няколко метра. Освен това в района има още много не обходени места. За това сме решени да довършим работата докрай, което е и едно от най-важните неща не само в спелеологията.

За да приключа ще кажа - много ми се искаше бързо и лесно да постигнем повече, но ако това се беше случило едва ли щяхме да спечелим достатъчно, защото както казва Плиний Млади "Колкото по-лесно е достижима целта, толкова по-слаб е стремежът към нея".

В равненската "епопея" взеха участие следните членове на клуба: А.Жалов, А.Василев(Безми), Б.Лилков(Боби), Вес.Мустаков, В.Дробенов, Г.Димитров, Е.Милев(Колелото), Ж.Петров (Шамил), И.Алексиев (Морският), И.Вашев, И.Иванов, К.Стоичков, М.Стаменова, М.Кръстев(Буци), М.Соколов, Р.Мустакова - кой с каквото можа.

“ Карлуково’ 2000”- пещерен сбор “Иван Вазов”-

Веселин Мустаков

Отново е късна есен.Поляната пред Банковица се оглася от приказките и смеха на пещерняците, дошли за поредния сбор организиран от пещерен клуб “Хеликит”. Той се проведе от 01.10 до 05.10.2000 година.В него взха участие пещерняци от клубовете в гр. Монтана и Стара загора, “Веслец” и “Страшero” от град Враца, “Орлово гнездо” от град Казанлък, “Академик”, “Витоша”, “Искър” и “Едлвайс” от град София и естествено почти целия клуб “Хеликит”. Гости на сбора бяха и петима пещерняци от спелеоклуб “Пеони” от град Скопие.

Според практиката от последните години програмата на сбора бе открита. Това дава възможност на пещерняците на по-голяма свобода на действие, а именно да обходят и се запознаят по обстойно с района, да проникнат в по-големите пещери, да обменят свободно информация. Нашият клуб обаче си беше поставил няколко цели. Най-важната естествено беше да направим опит да се проникне зад тесняка на Банковица.Сформирахме група от пет човека - Живко от нашия клуб, Катя от клуб “Витоша”, двама македонски спелеолози и моя милост. Започнахме проникването, което вървеше сравнително бавно, тъй като на македонците им беше много интересно да разглеждат и да се любоват на внушителните размери на Банковица, пък и ние не бързахме за никъде. Стигнахме до последния отвес, който отвежда до тесняка и там взехме следното решение: Живко и Мици/така се казваше единият от македонските колеги/да продължат на долу като Живко да направи опит за преодоляването на тесняка, а Мици да го осигурява. При невъзможност от страна на Живко да премине, трябваше опита Мици.Нашата група оставаше в началото на отвеса като поддържаща свръзка. За наша радост Живко успя да се напъха в тесняка с главата напред и да огледа зад него. Информацията бе, че отвесът продължава стъпаловидно надолу, височината му е около 10 метра и на дъното му има доста внушително езеро. Най-интересното бе, че след тесняка се отварят същите внушителни обеми, както в цялата пещера. До това заключение стигнахме, като направихме сравнение с времетраенето на ехото в залата с езерото и това на дъното.При езерото ехото ечи около 3,80 секунди, долу, около 3,34 секунди.Бяхме доволни от постигнатото, въпреки загубата на един “Вондер”, който Живко изпусна в езерото под тесняка.Тези резултати ни дадоха надежда, че пещерата продължава и работата по уширяване на тесняка трябва да продължи.Така беше изпълнена една от задачите, които си бяхме поставили и малко уморени, но радостни се прибрахме в лагера.

Друга група в състав А.Жалов, К.Дикански от нашите и витошанеца Вальо работи по

намиране на продължение в "Ямата" при село Беленци. По време на проникването момчетата се бяха натъкнали на паднала коза. Голямо било учудването им, когато козарят им казал, че добичето се е изгубило в края на месец септември и го били отписали. Поради напредналото време и липса на достатъчно инвентар, групата решила да се върне на следващия ден и да извади козата. За тази "спасителна акция", в която участваха също М.Кръстев и В.Дробенов (без Алексей) хората от селото бяха много благодарни. Междувременно в близост до "Ямата" те разкопаха и входа на нова пропаст, но едно непреодолимо стеснение спря проникването само 3-4 м по-надолу.

Трета група от клуба, състояща се от спелеолозите К.Стоичков и направи опит да разкопае едно стеснение в пещерата "Задъненка" зад, което имаше невероятна акустика подсказваща за "нещо" голямо. Въпреки сушата този пасаж се оказа пълен с вода и рядка кал, което накара ентузиастите да се върнат без да изпълнят задачата докрай. В същото време неуморният Алекси в компанията на Морския /Иван/ бръмчаха с "Нивата" по целия район и снемаха координати на входовете с GPS. Междувременно Коста, Живко, Морския и Алекси се запътиха към известната отпреди пропаст S-2 на Григора с надеждата да разбият един тесняк и да направят поредното откритие в тази пропаст. Като казвам поредното имам предвид това, че два дни преди сборът Алексей и Коста бяха отворили нов-втори вход на пропастта. Тази история била много комична, защото те се спуснали в него с надеждата, че влизат в нова пропаст, а всъщност попаднали в хоризонталните части на дъното на познатата S-ка. Още по нелеп беше и резултатът от разбиването на тесняка във въпросната дупка. След яростно разбиване на тесняка Живко успя да се прошмули и се натъкна на плетеница от сучещи се галерии. Излизайки, обаче той сподели опасенията си, че в пещерата е влизано, защото бил видял черни следи от ботуши по стените. За съжаление, когато се върнахме в София и направихме проверка в Главната картотека, опасенията ме се оказаха верни и така се простихме с надеждата, че сме направили голямо продължение.

Македонските спелеолози начело с К.Касабов(Косю) направиха прониквания в "Свирчовица", "Банковица", "Черни връх", "Расоватата яма", "Стублешка яма I", "S-20" и останаха видимо доволни от преживяното в тях.

За доброто хапване и весело прекарване на вечерите в лагера се грижеше Венко- нашият председател, чиито стари травми и болезки не му позволяваха да ходи по дупки. С интенданската част и транспорта, обаче се справи отлично. Нощем в голямата палатка или край огъня както винаги обменяхме мисли и крояхме планове за бъдещи експедиции.

С приятелите македонци говорихме за по-близко балканско сътрудничество между спелеолозите, за съвместни експедиции, както в нашите, така и в трети страни. Наред със сериозните приказки не липсваха песните и закачките. Така неусетно се изтърколиха петте дни на сбора. С малко тъга и с повече оптимизъм за бъдещето ние си тръгнахме от Карлуково, уверени, че в най-скоро време отново ще бъдем там за да продължим започнатото.

ККС- НОВА ПРОПАСТ КРАЙ С.ЦЕРОВО

К.Стоичков, К.Косев

Входът на пещерата бе случайно открит при обход на скалния венец, намиращ се на десния бряг на р.Искър, източно от с.Церово. Групата пещерняци от П.К."Хелектит" и П.К."Искър", търсейки пещерата "Маяница", се натъкна на отвор в основата на скалния венец. Ясно си личеше, че той е разкопан наскоро, а наоколо бяха пръснати безразборно изпочупени масивни пещерни образувания. Проникнато бе в леко низходяща, постепенно стесняваща се галерия, която след около осем метра отведе групата до широк отвес с неясна дълбочина. В лявата му страна бе забелязана метална стълба, която няколко метра по-надолу опираше в дървена площадка. Поради липса на инвентар и спазвайки правилата за сигурност не бяха правени опити за слизване по стълбата в отвеса.

Няколко дни по-късно пристигнахме на мястото за допълнителен оглед. От жп. гарата на с.Церово добре се виждаше червеното петно пръст пред входа на пещерата. Поради липса на ясно изразена пътека до входа, се изкачихме по пресъхналата водна каскада над Изворната пещера. Една част от нас се отправи към кметството на селото, за да вземе информация за разкопаването на пещерата. Научихме, че пещерата е била разкопана през лятото на 1998г. от иманяри, които "работили" в района няколко месеца. В Б.Ф.Сп. нямаше данни за съществуването на тази пещера - от там разбрахме, че "Изворната пещера" № 1618 и пещерата "Маяница" всъщност са една система. Те се намираха на около 80m под новооткритата пропадна пещера, което доста ни заинтригува. И така на 21.05 група от трима пещерняци от п.к."Хелектит" се установихме на бивак при "Червената скала", която е в непосредствена близост до пещерата. Нашите цели бяха ясни -изследване и картиране на новооткритата пещера. Още същата вечер предприехме първото проникване. След осемметровата тясна галерия попаднахме на отвеса, който

трябваше да екипираме. Предварително знаехме, че това ще бъде доста трудно, защото места за забиване на спитове почти липсваха (ронлива скала, изобилстващи синтрови натечи, под които скалата беше като тебешир, липсваха също така и масивни образувания).

Забихме спит за подвеждащ парапет на 1,5m от отвеса, на лявата стена на галерията. Основното закрепване организирахме също на спит, вдясно, на един метър от изхода на галерията. Дублиращото закрепване направихме на 80 см от основното, отляво на малък сталактон. При основното закрепване пуснахме по - голямо ухо с възел на въжето, защото дублиращото закрепване се намираше под него. Така, извеждайки системата в камбана, към 1 ч. на 22^{PM} първите 5m от отвеса бяха преодоляни. Попаднахме на изкуствена площадка, изградена от дървени колове. В източна посока от нея се разкриваше голямо разширение на пещерата, което представляваше зала, чиито размери във височина се губеха (може би над 20m). В западна посока, в разклонение на залата констатирахме наличието на още три отвеса (по-късно се разбра, че два от отворите представляваха всъщност един отвес с два входа). Голяма част от стените и разклоненията на голямата зала бяха покрити с красиви вторични образувания: натечи, драперии, дендрити, масивни сталагмити, обагрени в ръждиво-червено.

За съжаление поради разразилата се силна гръмотевична буря ние прекратихме проникването. Основният отвес, в който не успяхме да се спуснем, представляваше поразителна гледка. В дълбочина изглежда е бил екипиран изцяло с дървени стълби и площадки от нашите предшественици-иманярите.

След една кошмарна нощ, прекарана в палатките, огъващи се под напора на дъжда и урагания вятър, а така също и силно уплашени от мълниите, които падаха в непосредствена близост, сутринта на 22.05 нашата група беше подсилена от още трима члена на П.К."Хелектит". За този ден бяхме планирали проникване в пещерата "Маяница", за което имахме разрешение от кмета на селото. Докато едната група безуспешно търсеше път за проникване зад сифона в каптажа на пещерата, откривателят на пропастта К.К.С. се бе заел да събира сведения за района на пещерите в околността. Разговаряйки с хората от махалата, той се сблъска със странните представи, които те си бяха изградили за пещерняците. Село Церово, разположено от двете страни на р.Искър, се водоснабдява изключително и само от каптирани водни пещери. На левия бряг на реката основен водоизточник се явява "Водната пещера" (3264m), в която се намира и най-дългата по права линия пещерна галерия в България. На десния бряг на р.Искър основен водоизточник е системата "Маяница" - "Изворна" №1618 (1426m). Както е известно карстовите извори имат непостоянен дебит и това е един от основните проблеми за местното население. Така или иначе пещерняците не са на почит в с.Церово. Една част от населението не гледа на тях с добро око, имайки предвид лесното замърсяване на карстовите води, хич не им е приятно някой да мъти водата, която пият. Друга част от местните си представят пещерняците като хора, които изнамират и прокарват вода едва ли не с кофи и маркучи. Такъв е и случаят с двете части на махалата "Маяница", където и до ден днешен се води спор за водата, извираща от пещера "Маяница" и "Изворна" №1618, без да знаят, че това е една пещерна система, подхранвана от един и същи подземен поток със силно променлив дебит. Това определяше и не безопасното ни пребиваване в района. Тук е мястото да благодарим на бай Ангел за това, че ни предостави плевнята си за подслон щото до обяд беше жега, а след това порой. Сутринта на 23^{PM}.05 след като преспахме под сигурен покрив, подновихме изследването на пропастта. В основния отвес, след слизане на рапел от 9m, екипиращият К.Касабов достигна до втора дървена площадка, при която му се наложи да забие спит за междинно прехвърляне. От тази позиция проникващите в пропастта пещерняци можехме да си дадем сметка за чутовността на иманярския труд. Трябва да отбележим, че класическата "техника на единичния кол" е претърпяла видим прогрес. След нови 8,5m бе достигнато дъното на отвеса. По пътя надолу бяха бутнати няколко площадки, които затрудняваха проникването. В източна посока се разкри тясна галерия, която след няколко метра задъни. След като достигнахме дъното и въпреки разочарованието от дълбочината на пещерата, изследвахме и паралелния отвес в разклонението на залата. След шест-метрово спускане в отвеса, първият проникнал Е. Милев попадна в зала, свързана чрез комин (непроходим) с разклонението на голямата зала. Едната стена на тази зала е покрита с красив натек.

Силно впечатление ни направи голямото количество предмети и отпадъци, оставени от иманярите - метални кофи, пирони, свещи, стъкла, бутилки, въжета, газени лампи, найлони и какво ли още не. Въпреки малките си размери пропастта е наистина забележителна със своите дървени съоръжения. Може да се каже, че представлява паметник на иманярската глупост. Ние имахме щастието да попаднем в един свят сякаш изскочил от някой филм с Индиана Джоунс. Веднага започнахме картирането на пропастта, което завърши на следващата седмица. Установихме, че пропастта ККС се нарежда на второ място по дълбочина в района на с.Церово. Малка перспективи има в комина над голямата зала, който не успяхме да изкачим и картираме и една много затлачена глинена тапа в дъното на паралелния отвес. Около и над входа на дупката има няколко затлачени отвора върху които също може да се работи. На 1.07.2000 г. извадихме от пещерата всички боклуци, с които беше задръстена.

На 13.04.2000 г. предприехме изкачване на комините над високата зала в пропастта. Изкачването бе осъществено в свръзка от Т. Зъбов и К. Касабов. За целта бяха използвани 90 м статично въже и множество лентови примки. На 15 м височина в дясната част на залата бе достигната сравнително широка и удобна площадка на върха на огромно скално ребро. От нея в ляво и във височина бе изкачен комин висок приблизително 20 м, чиито таван представляваше множество от големи и красиви образувания. Фактически това е и най-високо разположената точка на пропастта. На няколко метра под тавана на комина беше забелязан тесняк, който отвежда през прозорец в голямата зала. Вдясно от площадката бе изкачен втори комин, значително по-нисък от ляворазположения. По дължината на въжето предполагаме, че височината на голямата зала с комините е приблизително 35 м. За съжаление не успяхме да съставим точна карта на залата във височина, но въпреки това беше установено дали във тази посока има някаква перспектива. С това ако бъде съставена карта на залата пропастта “ККС” със своите (-18.30 м), (+35.00), общо 53.30 ще се нареди на първо място в района на село Церово.

Местонахождение, достъп и техническо описание

След като се премине по моста над река Искър, трябва да се достигне до “Изворната пещера” №1618. Тя се заобикаля от дясно, като трябва да се изкачи стръмната пресъхнала водна каскада, като се държи лявата ѝ стена. Стига се до основата на скален венец, прекъснат от сипей, който се пресича и в лявата му страна е входа на пропастта. Той има размери 4,70m височина, широчина от 0,80 - 1,2m и е със северозападно изложение. За екипирането на пропастта е нужен следния инвентар: 30m въже, 3 планки, 4 карабинера, 1 лентова примка. За екипиране на паралелния отвес са нужни: 10m въже, 2 лентови примки, 2 карабинера, набор клеми и ексцентрици. При екипирането на главния отвес основното закрепване е в дясно на Спит, а дублиращото на малък сталактон. При основното закрепване се пуска голямо ухо на въжето при възела. Междинното закрепване е при втората дървена площадка, в дясно, на Спит. При слизане в основния отвес да се внимава от падащи камъни. Да не се седи под отвеса!

ПРОУЧЕНИ ПЕЩЕРИ ПРЕЗ 2000 г.

Понорски пещерен район (204)

Пещера “Ямата”, с. Губеш, Софийска обл.

Местоположение: Намира се на 2.3 км. Ю от с.Губеш и 3.8 км. СЗ от гр.Годеч, в местността Клокотиш разположена в централната част на Равненско-Клокотишкото плато, Видличко-Височка Стара планина, Зап.Ст.планина.

Достъп: Изходен пункт за пещерата е гр.Годеч, откъдето до нея може да се достигне по три алтернативни маршрута: с.Равна-м.Поище-Клокотиш; по пътя за с.Губеш до м.Разкръсте и от там до Клокотиш и директно от Годеч, като най-къс и сравнително удобен е последният (~1.30 ч.). За него се изхожда от С край на годечката махала Трап, откъдето води началото си земен път. Същият изкачва склона, след което взима ЮЗ посока, след около 0.5 км. прави рязък завой на СИ и преминава през седло между два малки върха. След това пътят се спуска плавно на СЗ(ляво) към

разлята долина обособена между масивите Вучи баба и Среднио рид и след ~ 1 км достига до карстова долина, в която има 7 въртопа. Пещерата Ямата се намира в първия от тях в дясно от пътя.

Описание Отворът се намира на 1212 м.н.в. и представлява фуниеобразен въртоп с формата на кръг и диаметър ~14 м. със стръмни до вертикални склонове. Проникването в него, без въже може да се осъществи само откъм Ю страна. След слизането, в основата на срещулежащата(отвесна) страна се разкрива вход на пещера с пещообразна форма и размери: шир.2.40 и вис.1.2 м. Следва наклонена под 35°⁸ галерия, с триъгълен профил и под изцяло покрит с ръбести камъни, образуващи сипей. Почти в самия ѝ край тя завива на З, снишава се рязко и завършва с наклонен тесняк. Не се срещат вторични образувания. Пещерата е образувана в долноюрски варовици.

Морфометрични данни: Денивелация - 16.2 м. Дължина: 11.8 м. Площ: 11.2 м²

История на проучването: Посетена е за първи път от А.Жалов и З.Илиев по време на Националната пещерна експедиция “Видлич” през 1986 г.? Картирана от А.Жалов и К.Стоичков на 16.07.2000 г. по време на експедиция на ПК “Хелектит”-София. Алексей Жалов - ПК “Хелектит”, София

Пропасть № 4655, с. Равна, обл. Софийска

Географски координати: N 43° 03' 36, 3" E 23° 00' 43, 1"

Местонахождение: Намира се на около 2.00 км С-СИ от с. Равна, общ. Годеч, Софийска област.

Входовете ѝ са разположени на 1170 м.н.в. в ЮИ склон на вр. Глоговица (1213 м н. в.) в Равненско-Клокотишкото плато (Радев, 1915, Контева), намиращо се в ЮИ част на Видличко-Височка Планина, част от Западна Стара Планина.

Достъп: Изходен пункт е село Равна. Непосредствено след табелата на селото, гледана откъм гр. Годеч от асфалтовото шосе се отделя път, в началото асфалтов, а после кълдаръмен. Той изкачва стръмно хълма над селото и после става по-леко наклонен, достигайки платовидните части на планината. Движението по него продължава докато се отминат разположени в ляво картофени ниви и от същата страна се разкрие дълбоко дере. На отсрещния склон, малко по-ниско от нивото на пътя се вижда входа на пропастта "Ямата у плочака". Тя ясно се забелязва от пътя по характерния, висок 1 м каменен зид около нея. През дерето, нагоре в североизточна посока се следва широка пътека, която с лек наклон води до голяма поляна, гората остава в дясно. На около 20 м след края на дерето, под група дървета и храсти в лявата част на поляната, под старо губилище, се разкриват двата входа на пропастта. Има и друг начин за достигане, но пътя е по-дълъг. След картофените ниви се държи главния път, който завива в СИ посока и е с лек наклон. За кратко той навлиза в гора, след чийто край в ляво се отделя широк стръмен черен път. Пътя пресича ливадите и се изкачва по склона на височината Глоговица. На това място в западна посока се вижда редица губилища в първото от които изчезва малко поточе (вода тече само през зимата и пролетта). Пропастта е в третото губилище по тази посока.

Описание: Двата входа на пропастта са с неправилна форма и са разположени на 1.7 м един от друг. Те имат размери 0.90x0.50 м при Вход 1 и 1.00x0.50 м при Вход 2.00. През Вход 1 се прониква в тесен в началото отвес с дълбочина 5.10 м. На 2 м отвеса леко се разширява, като в долната му част се вижда малка цепнатина (непреодолима) от която се вижда другата част на пропастта, достъпна през Вход 2. Дъното на отвеса е силно затлачено с камъни и пръст, нанесени от вълн. Липсват вторични образувания.

През Вход 2, който е по-широк се слиза на 2.30 м по-надолу на стъпаловидна площадка. След нея следва дълбок 6.00 м тесен отвес. Вляво през тясна цепнатина се вижда другата част на пропастта. След като се достигне дъното в северна посока тръгва тясна галерия, която след 4 м преминава в тясна непреодолима пукнатина от която се усеща въздушно течение. В тази част на пропастта също липсват вторични образувания, дъното е осеяно с камъни. Отвесите на пропастта са преодолими на камина, има множество стъпала и хватки.

Пропастта е дълбока 8.30 м и има обща дължина 6.30 м. В пещерата не са провеждани климатични и биологични изследвания.

История на проучването: Пропастта е разкопана по време на клубно проучване на п.к. "ХЕЛИКТИТ" – София в района през месец Септември 2000. Картирана е от К. Стоичков и Ж. Петров. К.Стоичков-ПК"Хелектит",София

Пропасть № 4653 (Ямата която духа) с.Равна, Софийска обл.

Географски координати: N 43° 03' 38, 2" E 23^o00'45,7"

Местонахождение и достъп: Пещерата отстои на около 2,00 км С-СИ от с. Равна, общ. Годеч, Софийска област.

Входа е разположен на 1143 м н.в. в ЮИ склон на вр. Глоговица (1213 м н.в.) в Равненско-Клокотишкото плато, намиращо се в ЮИ част на Видличко-Височка планина, част от Западна Стара планина.

Изходен пункт е село Равна. Непосредствено след табелата на селото, гледана откъм гр. Годеч от асфалтовото шосе се отделя път, в началото асфалтов, а после кълдаръмен. Той изкачва стръмно хълма над селото и после става по-леко наклонен, достигайки платовидните части на планината. Движението по него продължава докато се отминат разположени в ляво картофени ниви и от същата страна се разкрие дълбоко дере. На отсрещния склон, малко по-ниско от нивото на пътя се вижда входа на пропастта "Ямата у плочака". Тя ясно се забелязва от пътя по характерния, висок 1 м каменен зид около нея. През дерето, нагоре в североизточна посока се следва широка пътека, която с лек наклон води до голяма поляна, гората остава в дясно. На около 20 м след края на дерето, под група дървета и храсти в лявата част на поляната, в лявата част на поляната се вижда старо губилище с множество големи и малки камъни натрупани около него. Над него са двата входа на пропасть № 4655. Подминава се губилището като се държи лявата част на поляната. След около 50 м в същата посока, пак в ляво се забелязва второ старо губилище, силно затлачено с големи скални блокове. Държи се лявата страна на поляната, като на около 15 м в същата посока се виждат група дървета и открити скални. Влиза се между храстите и дърветата, като в ляво под голямо дърво в основата на скални плочи се разкрива отвора на пропастта. Той е маркиран с бяла боя и ясно се откроява.

Има и друг начин за достигане, но пътя е по-дълъг. След картофените ниви се държи главния път, който завива в СИ посока и е с лек наклон. За кратко той навлиза в гора, след чийто край се отделя широк стръмен път. Той пресича ливадите и се изкачва по склона на височината Глоговица. На това място в западна посока се виждат редица губилища в първото, от които изчезва малко поточе (вода тече само през зимата и пролетта). Губилището се намира в основата на високи открити скали (огромни карни жлебове). Заобикаля се в ляво, като се минава покрай група дървета и храсти. В ляво под голямо дърво в основата на скални плочи се разкрива отвора на пропастта. Той е маркиран с бяла боя и ясно се откроява.

Описание

Входът има формата на неправилна елипса с размери дължина 0.8 м и широчина 0.5 м. Следва тесен, силно наклонен (85 градуса) участък от около 1.80 м, след което пропастта рязко се разширява за да достигне размери 2 x 3 м. Тази част от входния отвес се развива по пукнатина с посока З-ЮЗ. От тук надолу се появяват първите образувания по стените и тавана - предимно мечовидни сталактити и повлечи. На 6-тия метър спрямо входа се достига до малка площадка, откъдето пропастта се развива по пукнатина с посока С-Ю. Надолу следват два малки прага от 2, респективно 3 м за да се попадне на равно глинесто дъно, с почти правоъгълна форма и размери 2.6 x 1.6 м. В дясната страна на дъното, гледано от позиция, когато сме с гръб към отвеса се разкрива арковиден вход, който въвежда в полукръгла зала с надлъжно сечение наподобяващо конус. По стените се наблюдават класически форми на първичния подземен карст – фасетки, ребра и козирки, формирани от влизачи през губилището води. По всичко личи, че при многоводие тя образува поток на дъното, част от нея се губи близо до изхода и, а останалото количество навлиза в дънната зала и се губи в малък отвор сред глинения под в С й част. От дъното води началото си ниска галерия (фурна). (Следващия участък не е картиран!) Същата е направена проходима, чрез снемане на около 20-30 см от наслагите и разширяване на стеснение. Следва малка заличка и ново стеснение (разширено след разбиване), след което се попада в тясна галерия, в чиято лява част има надвиснали добре огладени камъни (блокаж), вероятно нанесени от старо губилище на повърхността.

В пропастта, още от самия вход се усеща силно, студено въздушно течение с посока отвътре навън, което се следи от края на последната описана част.

Името на обекта е дадено от откривателите.

В пропастта са открити бръбъри от вида *Pheggomasetes*, които не са определени.

История на проучването: Пропастта е отворена чрез разкопаване от А.Жалов и К.Стоичков на 16 септември 2000 г. по време на клубна експедиция. На същата дата е разширен глинест тесняк и е преминато в малка зала. На 17 септември е разбит голям камък препречващ входа на тясна галерия и е проникнато 2 м навътре. На 23 септември с.г. К.Стоичков и Ж.Петров, В.Дробенов и А.Жалов разчистват част от галерията и се прониква още около 2 м в нея. На 30 септември и 8 октомври членове на клуба правят безуспешни опити за разбиване на голям камък препречващ пътя напред. Алексей Жалов - ПК "Хелектит", София.

Пещера № 4654, с. Равна, Софийска обл.

Географски координати: N 43°03'37,6" E 23°00'59,6"

Местонахождение: Намира се на около 2.800 км С-СИ от с. Равна, общ. Годеч, Софийска област.

Входът ѝ е разположен на 1146 м.н.в. в основата на висока скала и е с южно изложение. Пещерата попада в Равненеско-Клокотишкото плато (Радев, 1915, Кондева, 1992), намиращо се в ЮИ част на Видличко-Височка Планина, част от Западна Стара Планина.

Достъп: Изходен пункт е село Равна. Непосредствено след табелата на селото, гледана откъм гр. Годеч от асфалтовото шосе се отделя път, в началото асфалтов, а после кълдаръмен. Той изкачва стръмно хълма над селото и после става по-леко наклонен, достигайки платовидните части на планината. Движението по него продължава докато се отминат разположени в ляво картофени ниви и от същата страна се разкрие дълбоко дере. На отсрещния склон, малко по-ниско от нивото на пътя се вижда входа на пропастта "Ямата у плочака". Тя ясно се забелязва от пътя по характерния, висок 1 м каменен зид около нея. През дерето, нагоре в североизточна посока се следва широка пътека, която с лек наклон води до голяма поляна, гората остава в дясно. На около 20 м след края на дерето, под група дървета и храсти в лявата част на поляната, под старо губилище, се разкриват двата входа на пропастта № 4655. Продължава се по долината в североизточна посока. Подминават се последователно в ляво две губилища, като зад второто е разположена Ямата която духа № 4653. Преминава се през пътя който пресича ливадите и се върви срещу течението на потока (появява се през зимата и пролетта). В лявата част на ливадите се забелязват стари губилища. Държи се същата посока, като се достига до единствената голяма скала в района, в основата на която е разположен изключително тесният вход на пещерата. Има и друг път за достигане до нея. След картофените ниви се продължава по главния път, който завива в СИ посока и е с

лек наклон. За кратко той навлиза в гора, избягват се няколко странични разклонения. На мястото където гората свършва в ляво се отделя широк черен път, който води стръмно надолу. От тази позиция е ясно забележима голяма скала ниско долу в подножието на отсрещния склон. Там в нейната основа се развива изключително тесният вход на пещерата. За да се достигне до там се слиза по пътя в долината. Той пресича ливадите и се изкачва по южния склон на вр. Глоговица. На това място се тръгва в С-СИ посока. Върви се срещу течението на потока (появява се зимата и пролетта), докато не се достигне до скалата, в чиято основа е пещерата

Описание: Входа на пещерата се намира в основата на висока скала. Той има южно изложение и размери(0.50 x 0.40 м). През него се влиза в ниска и широка преса със стъпаловиден плочест характер. Движението се извършва в лявата част на пещерата. Ако се продължи на право след като се преодолее тесняк се влиза във високо разширение. На това място може да се застане прав. Забелязват се оскъдни изсъхнали образувания. Тук пещерата задънва в наслаги. Малко преди това в дясно под плоча се отделя преса дълга 2 м и висока 0,40 м. След нея следва праг от 0,45 м. Попада се в галерия с дължина 3,50 м, която завършва с тясна цепнатина зарита с наслаги.

В пещерата са открити множество кости от животни, а биологични и климатични изследвания не са провеждани.

Пещерата с № 4654 има обща дължина 10,50 м и денивелация – 1,50.

История на проучването: Пещерата е разкопана по време на експедиция на ПК “Хеликтит”, София, проведена на 07-09.09.2000 г. от А.Жалов и К.Стоичков, изследвана и картирана от Ж.Петров и К.Стоичков на 1.10.2000 по време на клубна експедиция. К.Стоичков-ПК”Хелектит”,София

Пропаст “Ямата у плочака”, с.Равна, Софийска.обл.

Географски координати: N 43°03'24,3 E 23°02'42.2"

Местоположение: Намира се на 1.7 км. С- СЗ от с. Равна, общ. Годеч, Софийска област. Входът и е разположен на 1170 м.н.в в Ю склон на вр.Глоговица (1213 м.н.в), в Равненско-Клокотишкото т плато намиращо се в ЮИ част на Видличко-Височка Ст.Планина, Зап.Стара планина.

Достъп Изходен пункт е с.Равна. Непосредствено след табелата на селото, гледана от гр.Годеч от асфалтовото шосе се отделя, в началото асфалтов, а после калдъръмен път, който постепенно изкачва хълма над селото и после става по-леко наклонен. Движението по него продължава докато се отминат разположените в ляво картофени ниви и в същата посока не се разкрие дълбоко дере. Пропастта е разположена на срещулежащия ни склон, малко по-ниско от нивото на пътя и е видима от него. Характерна индикация за местоположението на входа е каменния зид с височина ~ 1 м., с който той е обграден с цел да се предотврати евентуално падане на хора и животни.

Пещерата е образувана в средно юрски (догерски) варовици.

Описание Входният въртоп е с форма на удължена на СИ елипса и в рамките на зида е заобиколен с шипкови и хвойнови храсти и глог. Същинският отвор се достига по силно наклонен улей от ЮЗ страна на въртопа, откъдето следва отвес с дълбочина 6.8 м. След него се попада на връхната част конусовиден блокаж, заемащ изцяло дънната зала. Тя има неправилна форма, площ от 25 м². Залата е по-силно наклонена в С-ната си част, където постепенно прехожда в галерийка с малка заличка в края, където всъщност е и най-ниската част на пещерата - 14 м.(измерена спрямо най-високата ,СИ част на въртопа. Площта на дънната част е 29.5 м².

По стените на пропастта и хоризонталните части се наблюдават вторични образувания - повлечи, драперии, щитове, сталактити, сталагмити и дендрити. Повечето от тях, с изключение на последните са изсъхнали и разрушени по тази причина или в следствие на антропогенна дейност. В резултат на това пода е осеян с отломени образувания. На дъното има и гниещи дървесни стволоче и животински кости (предимно от едър рогат добитък).

В пещерата са установени няколко екземпляра прилепи(неидентифицирани) както и външна фауна. Името на обекта е дадено по сведения на местното население и вероятно е свързано с плочестата структура на скалите в тази част на района.

История на проучването: Пропастта е проучвана от пещерна група “Вега” от София и е била картирана и маркирана въз основа, на което е регистрирана в Главната картотека под името “Глоговица” и N 2564. След направената проверка се установи, че документацията липсва поради , което пропастта беше отново

проучена и картирана от А.Жалов и К.Стоичков от ПК “Хелектит”-София по време на клубна експедиция състояла се от 6 до 8 юли 2000 г. Алексей Жалов - ПК “Хелектит”,София.

Пещера Дакса, с.Гинци, Софийска обл.

Географски координати: N 43°05'28.1” E 23°05 06,3 “

Местоположение и достъп: Намира се в ЮИ част на Видличко-Височката планина част от Берковска Стара планина, Западна Стара планина, в землището на с.Гинци. Изходен пункт е първият (по посока от София) площад на селото. От там се поема вляво по асфалтов път водещ към м.Горно Краице и от там към Билин дол. Скоро пътят става каменен, а после и земен. След преминаването на силно наклоненият, горски участък на пътя се излиза на почти голо място и после се преминава покрай картофени ниви. Непосредствено преди пътят да изкачи склона, вдясно се очертава голям фуниеобразен въртоп с полегати склонове, в който се намира и входа на пещерата.

Описание: Входът се намира в ниската част на въртопа има изложение на ЮИ, триъгълна форма и размери 0.8 x 0.4 м. Преминава се около 1 м камениста галерия в приклекло положение, след което галерията приема вис.1.5 -2.5 м. и шир.0.8 м. След 5 м., вдясно се разкрива отвор на странична галерия с полуелипсоидна форма на напречното сечение, дължина 9.60 м. и средни размери - широчина 0.5 м. и височина 0.6 м. Дъното е покрито със суха и рохкава глина.В края си галерията става ниска с възможност за сваляне на нивото на наслагите и продължение.

По хода на основното си развитие пещерата продължава още 7 м., като, с изключение на един тесен пасаж, запазва височината и широчината си в порядъка на 1.2 и 1 метра. В левия ѝ край има малък отвор и праг от 1.6 м. след, което се достига до малка заличка. От нея започват две разклонения, като дясното е хоризонтално и задънва след 3 м. Лявото е ниско, възходящо, покрито с лепкава глина и има дължина 8 м.

Общата дължина на пещерата е 35.25 м. при денивелация 2.30 (-1.80, +1.50) м. Обектът е влажен и студен. Образования почти липсват.

История на проучването: Открита е от Ив.Алексиев през м. 2000 г. Картирана е на 2000 г. от А.Жалов, Ив.Алексиев и Б. . Вероятно пещерата е била открита и проучвана от ПК "Черни връх"-София през 70-те години на миналия век, но за това е съществуват никакви доказателства. Алексей Жалов - ПК"Хелектит",София.

Сливнишки пещерен район (301)

Стража (Парамунска) планина

Пещера "Здравчи камък" – "Орлово гнездо", с.Маркетници, Софийска обл.

Местоположение и достъп: Двата входа на пещерата се разкриват в добре изразен скален венец в северния склон на Стража планина в местността Пропастта. Изходен пункт е с. Мракетинци. Големия отвор на пещерата се забелязва добре от пътя Брезник-Трън, както и от самото село Мракетинци.

Тръгва се от автобусната спирка на селото по черен път в посока масива, като се пресича реката. Пътят преминава под електропровод след което завива в източна посока. Отдясно в гората се виждат високи скални венци. На това място трябва да се търси пътечка (просека), която се отделя вдясно. Тя навлиза в гората, като постепенно набира денивелация и отвежда в основата на скалните венци. Тръгва се успоредно на пътя Брезник-Трън в източна посока, към отклонението за с. Парамун, като се държи основата на скалния венец. Излиза се в местност където дърветата оредяват, а вдясно на височина от 10 м се вижда големият вход на пещерата. Изкачването до него става по стръмна пътека, която преминава в няколко метров праг. За изкачването му на едно дърво е завързан кабел с възли, след което се траверсира на ляво.

Описание: В пещерата се влиза през по-големия ѝ вход (височина 6.40 м), които има северно изложение. Попада се в единствената голяма, изцяло осветена зала. Нейният леко наклонен под е осеян с големи скални блокове, паднали от тавана. В източната част на залата се намира по-малкия вход (височина 4 м). В южна посока тръгва ниска галерия която след около 5м преминава в непреодолим възходящ тесняк. Всъщност тази проходна пещера представлява една зала с неправилна форма и площ около 70 м². Основната ѝ ос е с дължина 17 м и положителна денивелация от 4.50 м. В пещерата липсват вторични калцитни образувания вследствие на антропогенна "дейност". Тази пещера е нагледен пример как "умират" пещерите защото тавана постепенно се руши.

Без да представлява особен спелео интерес "Здравчи камък" или "Орлово гнездо", както я наричат местните хора е все пак интересен туристически обект. От големия ѝ вход се разкрива чудесен изглед към Завалска планина и Драговски камик.

История на проучването: Пещерата е известна на местните хора от незапомнени времена. Нейната точна карта е съставена на 10.08.2000 г. по време на клубната експедиция "Стража 2000" на п.к. "ХЕЛИКТИТ" – София от Ж.Петров, К. Стоичков и К. Дикански. К.Стоичков-ПК"Хелектит",София

Пещера Малката пръдливка, м.Свински въртоп, с. Парамун, Софийска обл.

Географски координати: N 42°48'01,9" E 22°43'13,5"

Местонахождение и достъп: Тази малка и с нищо незабележителна дупка се разкрива в сравнително голям въртоп със слегнало дъно. Той отстои на около 30 м от главното било на Стража планина, между вр. Груйница и м. "Свински въртоп". Изходен пункт за намирането ѝ е с. Парамун.

Непосредствено след центъра на селото се тръгва по възходяща пътека, която минава покрай воден резервоар. Тя извежда на широк черен път, който с лек наклон отвежда навътре в планината. Върви се в открита местност, а след това пътя навлиза в гора. От дясно остава рида с вр.Кръста, а в ляво се виждат възвишенията на Големи връх. Пътят отвежда до местността "Туглин въртоп (Ливаге), като се избягват разклоненията му. Ориентир са големите открити (обезлесени) въртопи, които остават вдясно на пътя. Тръгва се в западна посока., пътят отвежда до сечище, като в горната му част се губи. Тръгва се западно без път в гората която на това място не е гъста. Държи се характерно дере в дясно от сечищата. Малко по-нагоре, дерето се пресича (има голям въртоп в дерето) и се държи дясната му страна. Достига се до големи карни жлеbove, които се виждат в дясно. Минава се покрай тях и малко преди дерето да достигне билната част се тръгва пак в дясно, като този път се траверсира хоризонтално на склона. Достига се до сравнително голям въртоп, обрасъл с високи дървета. В неговата северозападна страна, сред струпване на големи скални блокове се разкрива отвор с височина 0,80 м и широчина 2,65 м.

Описание: Тази малка дупка представлява вход на много старо губилище, силно затлачена с пръст и камъни. Веднага след ниския вход се тръгва по низходяща галерия, която след 4 метра се разширява и веднага след това задънва в наслаги. В дъното ѝ се забелязват полу засъхнали калцитни образувания. В ляво от входа с червена боя е маркирана с № 012. Тази дупка е ключово място за откриването на други по-интересни спелеообекти в близост до нея.

История на проучването: Отворът на дупката бе открит при теренно обхождане по време на пещерната експедиция на ПК "ХЕЛЕКТИТ" - София, "СТРАЖА 2000" от Ж. Петров, К.Стоичков и В. Колчакова на 01.08.2000 г. По време на експедицията е направен опит за разкопаване на дъното ѝ. Голямото количество наслаги прави разкопаването му доста трудоемко и безнадеждно. Точна карта на дупката е направена от К. Стоичков и Б. Сотиров. К.Стоичков-ПК"Хелектит",София

Пещера Стражица, Шильов връх, с.Филиповци, Софийска обл.

Местонахождение и достъп: От Филиповци се тръгва в южна посока. Малко преди началото на тясната клисура през която минава пътя за с. Велиново се отклонява в ляво пътека, която набира постепенно денивелация и навлиза в гъстия горист пояс на Стража планина. Пътеката държи посока юг-югозапад, без да прави характерни завой. След като е набрала солидна денивелация се стига до разклон. Ако се продължи направо, за около 25 мин. пътеката отвежда в близост до пропастта Пропада. На това място пътеката завива в западна посока, като първоначално е доста обрасла. Следвайки я се достига до забележими останки (доста силно обрасли) от древна крепост, в непосредствена близост до вр. Шильов. Пресичат се останките от някогашни зидове, като се излиза на много характерен нос, изнесен високо над клисурата. От това място се разкрива чудесна гледка към вр. Драговски камък на север и към билните части на съседната Ездимирска планина. Ниско долу се виждат и някои от крайните къщи на с. Филиповци. Слиза се по стръмния, обрасъл западен склон на върха, като се минава покрай малки скални венци. Влиза се в малко стръмно дере, което след това се превръща в сипей. Малко преди това (вляво се забелязват и по-големи скални венци) се траверсира в дясната му страна, след което се излиза на малка, обрасла с ниски дървета и храсти скална площадка. От площадката се слиза право надолу(държи се наклона на склона), като се преодоляват няколко скални прага. На около 10-15 м от площадката в основата на малък скален венец (праг) се разкрива отвора на пещерата. Той е малък и трудно забележим (1,00-1,00) и има северозападно изложение. Намирането на пещерата би представлявало трудност за хора непознаващи района добре.

Описание: Входа на пещерата се разкрива в основата на малък скален венец и е със северозападно изложение. Неговите размери са 1,00-1,00 м. Пещерата е едноканална и на някои места е доста тясна. След входа галерията завива в северна посока, като следва неприятно за преминаване стеснение. Веднага след него галерията прави чупка и завършва с малко възходящо разширение с глинест под.

С незначителните си размери 10,20м, -1,50 м, тази малка пещера не представлява сериозен интерес. В нея не са правени биологични и климатични изследвания.

Интерес представляват останките от някогашен градеж (крепост) над пещерата, а също така и сведенията за други по-големи пещери наоколо, каквито паради трудности в придвижването по стръмния

склон все още не са намерени. Обхождането на западния склон на планината е затруднено и от и гъстата гористо-храстовидна растителност.

История на проучването: Пещерата е открита на 7.08.200 г. от Б. Сотиров и К. Стоичков по време на клубната експедиция на ПК "ХЕЛЕКТИТ" - София, "СТРАЖА 2000". Точната ѝ карта е съставена от Б. Сотиров и К. Стоичков. К. Стоичков-ПК "Хелектит", София

Пещера Монетарницата, м. Свински въртоп, с. Парамун, Софийска обл.

Географски координати: N 42°48'05,9" E 22°43'16,7"

Местоположение и достъп: Пещерата "Монетарницата" се разкрива в неголямо пропадане в западната периферна част на огромен въртоп (Свински въртоп). Тя отстои на около 60 м северно под главното било на Стража планина северозападно от вр. Груйница в месността "Свински въртоп". Сравнително големият ѝ вход 1,50 x 2,00 м е ясно забележим. Изходен пункт за достигането и е с. Парамун.

Непосредствено след центъра на селото се тръгва по възходяща пътека, която минава покрай воден резервоар. Тя извежда на широк черен път, които с лек наклон отвежда навътре в планината. Върви се в открита местност и след това пътя навлиза в гора. От дясно остава рида с вр. Кръста, а в ляво се виждат възвишенията на Големи връх. Пътят отвежда до местността "Гуглин въртоп (Ливаге). Ориентир са големите открити (обезлесени) въртопи, които остават вдясно на пътя. Тръгва се в западна посока, пътят отвежда до сечище, като в горната му част се губи. Тръгва се западно без път в гората която на това място не е гъста. Държи се характерно дере в дясно от сечището. Малко по-нагоре дерето се пресича (има голям въртоп в дерето) и се държи дясната му страна. Достига се до големи карни жлебове, които се виждат в дясно. Минавайки покрай тях и малко преди дерето да достигне билната част се тръгва пак в дясно, като този път се траверсира хоризонтално на склона. Достига се до сравнително голям въртоп, обрасъл с високи дървета. В неговата северозападна страна, сред струпване на големи скални блокове се разкрива пещера № 012, която се явява ключово място за откриване на съседните пещери "Роня" и "Монетарницата".

Въртопът се заобикаля в дясно, като се минава покрай натрупани кари и скални блокове. Траверсира се хоризонтално на склона, като се държи посока север-северозапад, успоредно на билото което остава високо горе. Следвайки тази посока се попада във въртопа в който се намира пропастта "Роня". Той се заобикаля в дясно. Непосредствено зад него, между перифериите въртопа на "Роня" и големия Свински въртоп се забелязва пропадане осяно с големи каменни блокове и сравнително широк вход с южно изложение.

Описание: "Монетарницата" представлява плитка едноканална пещера с дължина 10,50 м и дълбочина 9,90 м пресметнато от високата северозападна част на въртопа. Входа на пещерата има триъгълна форма, а веднага след него тръгва силно низходяща галерия, осяна с големи скални отломъци. По стените на пещерата се забелязват полуизсъхнали натеци, които влизат на дълбочина под камъните и пръста внесени от вълн. След около 5-6 м камъните отстъпват място на голямо количество пръст и глина които задръстват дъното на пещерата. На това място галерията се стеснява. Следва понижение с вода, като галерията преминава в низходящ тесняк, които се развива в източна посока. В дъното на тесняка се достига до незначително разширение, пълно с комари и мушици, което прави влизането там твърде неприятно. Това е дъното на тази малка пещерка.

История на проучването: Поради големия си вход пещерата вероятно е известна на местното население. В нея са били открити кости от едър рогат добитък, вероятно донесени от хищни животни. Тя е намерена на 1.08.2000 от Ж. Петров по време на пещерната експедиция на ПК "ХЕЛЕКТИТ" - София, "СТРАЖА 2000", изследвана и картирана по време на същата експедиция. Точната карта е съставена от Ж. Петров и К. Стоичков. В дъното на пещерата е предприето разкопаване на наслагите от А. Жалов и Ж. Петров, което довежда до продължаване на пещерата с 3.5 м. Може би трябва да се търси път в дълбочина под блокажа в близост до входа на пещерата. В пещерата не са провеждани климатични и биологични изследвания. К. Стоичков-ПК "Хелектит", София

Пропасть Роня, м. Свински въртоп, с. Парамун, Софийска обл.

Географски координати: N 42°48'05,5" E 22°43'15,4"

Местоположение и достъп: Пропастната пещера "Роня" се разкрива в сравнително голям въртоп със стръмни стени. Той отстои на около 50 м под главното било на Стража планина, северозападно от вр. Груйница, в м. Свински въртоп. Тесният ѝ вход е разположен в южната част на въртопа.

Непосредствено след центъра на селото се тръгва по възходяща пътека, която минава покрай воден резервоар. Тя извежда на широк черен път, които с лек наклон отвежда навътре в планината. Върви се в открита местност и след това пътя навлиза в гора. От дясно остава рида с вр. Кръста, а в ляво се виждат

възвишенията на Големи връх. Пътят отвежда, като се избягват разклоненията му, до местността “Гуглин въртоп (Ливаге). Ориентир са големите открити (обезлесени) въртопи, които остават вдясно на пътя. Тръгва се в западна посока, пътят отвежда до сечище и се губи в горната му част. Продължава се на запад без път в гората, която на това място не е гъста. Държи се характерно дърво в дясно от сечището. Малко по-нагоре дърветата се пресича(има голям въртоп в дърветата) и се държи дясната му страна. Достига се до големи карни жлебове, които се виждат в дясно. Минава се покрай тях и малко преди дърветата да достигне билната част, се тръгва пак в дясно, като този път се траверсира хоризонтално на склона. Достига се до сравнително голям въртоп, обрасъл с високи дървета. В неговата северозападна страна, сред струпване на големи скални блокове се разкрива пещера № 012, която се явява ключово място за откриване на съседните пещери “Роня” и “Монетарницата”.

Въртопа се заобикаля в дясно, като се преминава покрай натрупана камара скални блокове. Траверсира се хоризонтално на склона, като се държи посока север-северозапад, успоредно на билото което остава високо горе. Следвайки тази посока се попада във въртопа в който се намира пещерата “Роня”. Непосредствено под него се намира и самия Свински въртоп, характерен с голямата си локва на дъното и големите си размери.

Пропадната пещера “Роня” се разкрива в горната южна част на въртопа, на височина 6-7 м от дъното му.

Описание: Входа е със северозападно изложение и размери 0,32x0,73 м, което прави проникването на по-едри хора невъзможно. След входа тръгва вертикален, изключително тесен отвес, като на 1,50 м по-надолу в теснината се стъпва на здраво зацепени камъни. От тази позиция през тясна халка в отсрещната стена може да се погледне в същинския кладенец, който от тази позиция изглежда внушително. След провиране между камъните и стената на 2 м по-надолу се достига до тясна площадка от която по-лесно може да се влезе в същинския отвес. На това място се прави междинно прехвърляне. Следва рапел 12,00 м до стената. Кладенеца е широк и удобен за спускане, има приблизително кръгла форма. На 4,00 м по-надолу от ляво се забелязва тесен отвор на паралелен отвес. На 5,50 м по-надолу се достига тясна наклонена площадка. На това място отвеса рязко се стеснява, но след това пак се разширява и след още 2,50 м се достига до дъното. То представлява малка зала, подът е покрит с глина и малки скални отломъци. Стените на залата са покрити с натечи и дендрити, във височина се забелязват сравнително големи драперии. В западна посока, на височина 2,00 м, след преодоляване на тясна камина се попада в малко разширение, което завършва с тясна цепнатина. На това място могат да се видят красиви образувания. До паралелния отвес се достига след пандюл вляво. На това място се прави междинно прехвърляне. От начало овеса е тесен, на няколко метра по-надолу той се разширява, спускането е до стената. Този отвес е дълбок 9,40 м, а дъното му е на 1,20 м по-ниско разположено от дъното на другия отвес. Това е най-ниската точка на пропадта – 17,30 м. На 3,30 м преди дъното се забелязва тясно отворение, затлачено със наслаги. Правени са опити за разкопаването му(камъка пада на около 3 м по-надолу върху равен глинен под). Лявата стена на отвеса представлява красив бял натек, спускащ се от началото до дъното на отвеса.

Въпреки малките си размери пропадната пещера “Роня” е доста студена. На дъното ѝ са намерени кости, вероятно от лисица. Климатични и биологични изследвания не са правени.

Техническо описание: Основно и дублиращо закрепване се организира на дърво вляво от входа. Тясната начална част на пропадта може да се слезе само на самохват за осигуровка или на горна осигуровка. Междинно прехвърляне се организира на голяма скална халка на отсрещната стена с три стоманени примки. Следва 12 м рапел до стената. За спускането на паралелния отвес се организира междинно прехвърляне на Спит с удължител. Спита е забит в ляво над отвеса. Следват още 9,40 м спускане на рапел.

Необходим инвентар: 30 м въже, 5 примки, 1 удължител, 4 карабинера.

Има опасност от падащи камъни в отвесите на пещерата от площадката на първото прехвърляне. Да се внимава !!!

История на проучването: Пропадната пещера “Роня” е открита на 1.VIII.2000 от Ж. Петров по време на пещерна експедиция на ПК “ХЕЛЕКТИТ” - София, “СТРАЖА 2000”, изследвана и картирана през периода 2-3.VIII.2000 от Ж. Петров и К. Стоичков. Пещерата е екипирана за Т.Е.В. Има известна перспектива за продължение на пропадта след разкопаване на едно тясно отворение на 3 м под дъното на паралелния отвес. По времето на експедицията е предприето разкопаване, но поради на срутване на камъни от върха на отвеса то бе прекратено своевременно. В пропадта не са провеждани климатични и биологични изследвания.

В дъното на въртопа на пропадта се разкрива отвор с диаметър 1.00x1,30 и дълбочина около 5 м. Това е т. нар пропад “Моржа”, разкопана по време на експедицията. През тясна цепнатина най-вероятно

има връзка с “Роня”. Голям камък на дъното пречи за разкопаването в дълбочина. К.Стоичков, Ж.Петров-ПК” Хелектит”, София

Каменополско-Карлуковски карстов район (206)

Пропаст “Конусчето”, м. Григора, с. Карлуково, Ловешка обл.

Географски координати: N 43° 11' 30,4" E 24°02' 48,4"

Местонахождение: Входа на пропастта се разкрива в плитък въртоп в близост до пътя минаващ през платото (Глигора) в посока с. Кунино. При нормален ход от гара Карлуково до пропастта се достига за около 50 мин.

Достъп: Минава се зад ЖП гара “Карлуково” и се слиза по стъпалата които отвеждат до асфалтиран път. Тръгва се него в посока село Кунино, преминава се през моста на р.Искър, покрай старата ЖП гара и психиатричната болница. След това се тръгва по черния път в дясно (водещ към х.Реселец), който постепенно набира денивелация. Първоначално пътя свива в южна посока, но не след дълго прави завой на северозапад, преминава покрай каптаж в ляво и не след дълго се изкачва на равнището на платото. Постепенно наклона пада и от двете страни на пътя се появяват разклонения. Държи се само главният път !!! Ясно си личи, че доскоро от двете му страни е имало гора. Сега се забелязват големи силно обезлесени участъци. Продължава се напред докато се стигне до много характерен разклон. Дясното, северно разклонение продължава в северна посока и е за село Реселец, а лявото - западното води към село Кунино. Тръгва се по пътя за Кунино. Подминават се в ляво въртопите с пропастите “Ъгловата 1” и “Ъгловата 2”, след което пътя започва леко да се изкачва, като заобикаля оставащата вляво гора. В нейната периферия се забелязва въртоп с пропаст. На десетина метра вдясно от това място, в запустялата ливада се разкрива малко и трудно забележимо пропадане. Ориентир за него са малките храсти в неговата периферия. В центъра на пропадането се разкрива отвор на пропаст с размери 0,80x0,80 м.

Описание: Пропастта започва с отвес от 2 м, който може да се слезе на камина. Следва подпъхане което отвежда над 5,5-м пропаст, за слизането на която е нужно въже. Попада се в зала с леко низходящо дъно, дебело застлано с наслаги (пръст), довлечени от повърхността. По стените на залата не се забелязват образувания, а самите те са силно проядени. В северозападния край на заличката се забелязва тясно продължение, което представлява тясна пукнатина, която в хоризонтал отвежда в малко разширение, силно затлачено с наслаги. На това място могат да се забележат и единствените образувания в пещерата – малки сталактити. В дълбочина цепнатината става прекалено тясна, като за проникване по-надолу пречат и множеството зацепени камъни. На това място е и най-дълбоката точка в пропастта – 10,80 м.

Техническо описание: За екипирането на пропастта са нужни 15-20 м въже, две лентови примки, една метална примка, три карабинера с муфа. Основното и дублиращото закрепване се правят на храсти над отвора над пропастта. Междинно прехвърляне се организира на 2,5 м по-низко, на скални ребра над отвеса, веднага след подпъхането. За него е нужна метална примка. Това закрепване извежда въжето в чиста камбана. Пропастта може да се слезе и на класика. Да се внимава, на 2 м от дъното се изпада в камбана, да се тарверсира вляво!!!

История на проучването: Пропастта “Конусчето” е открита и картирана на 30.10.2000 г. при теренни обхождания от Алексей Жалов и Константин Стоичков, по време на традиционния сбор “Иван Вазов”, организиран от ПК “Хелектит”, София. К.Стоичков-ПК”Хелектит”, София

Пещера “Крепостна I”, с. Карлуково, Ловешка обл.

Местонахождение: Входа на пещерата се разкрива в горната част на скалния венец открояващ се на левия географски бряг на река Искър. Това е скалния венец намиращ се в непосредствена близост до старата кариера и каменоломната. Входа на пещерата има южно изложение. Той е разположен на около 5 м под останките на градеж вероятно част от средновековна крепост.

Достъп: Минава се зад ЖП гара “Карлуково” и се слиза по стъпалата които отвеждат до асфалтиран път. Тръгва се него в посока село Кунино, преминава се през моста на р.Искър, покрай старата ЖП гара и психиатричната болница. След това се тръгва по черния път в дясно (водещ към х.Реселец), който постепенно набира денивелация. Първоначално пътя свива в южна посока, но не след дълго прави завой на северозапад, преминава покрай каптаж в ляво . На около 10 м след него, точно където пътя прави завой на северозапад, в левия му край се очертава началото на силно обрасла с храсти и дървета пътека. За ориентир може да послужи и стар стълб в гората, който се вижда още от пътя. Навлиза се в хрсталака, подминава се стълба и не след дълго пътеката се разклонява. Държи се дясното разклонение, което не след дълго отвежда до място където дърветата се разреждат и се очертава малка билна

заравненост (на това място се забелязва огнище). На 5 м в същата посока се виждат останки от някогашна крепостна кула и голям зид в ляво. Обикаля се в дясно покрай скалата с кулата, като не след дълго с е достига до входа на пещерата.

Описание: Входа на пещерата има южно изложение и размери: височина –2.00 м и ширина в основата 1.00м. Пещерата е едноканална, суха и се развива възходящо. Веднага след входа се влиза в широка и висока галерия, в нейната лява страна се забелязва тясно разклонение, което почти веднага задънва. Галерията прави завой в югоизточна посока, като придобива меандриращ характер, височината ѝ рязко пада. Следва нов завой на изток и след 2 м пещерата задънва в наслаги от глина. Дължината на пещерата е 9.00 м, с положителна денивелация от 2.00 м. В някои части на пещерата се забелязват изсъхнали повлечи и драперии.

История на проучването: Вероятно пещерата е известна отдавна, без да представлява сериозен спелеоинтерес. Точната ѝ карта е съставена от К. Стоичков и Б.Сотиров на 28.10.2000 г. по време на традиционния пещерен сбор “Иван Вазов”, организиран от ПК “Хелектит”, София. К.Стоичков-ПК”Хелектит”,София

Пещери “Плочата” и “Четирирватица”, с. Карлуково, Ловешка обл.

Местонахождение: Входовете на тези две пещери се разкриват в сравнително висок скален венец, открояващ се на левия географски бряг на река Искър, в близост до старата кариера и каменоломната и останките стара средновековна крепост зад нея. Входовете на тези две пещери имат югоизточно изложение и се намират в непосредствена близост един от друг.

Достъп: Минава се зад ЖП гара “Карлуково” и се слиза по стъпалата които отвеждат до асфалтиран път. Тръгва се него в посока село Кунино, преминава се през моста на р.Искър, покрай старата ЖП гара и психиатричната болница. След това се тръгва по черния път в дясно (водещ към х.Реселец), който постепенно набира денивелация. Първоначално пътя свива в южна посока, но не след дълго прави завой на северозапад, преминава покрай каптаж в ляво . На около 10 м след него, точно където пътят прави завой на северозапад, в левия му край се очертава началото на силно обрасла с храсти и дървета пътека. За ориентир може да послужи и стар стълб в гората, който се вижда още от пътя. Навлиза се в храсталака, подминава се стълба и не след дълго пътеката се разклонява. Държи се дясното разклонение, което не след дълго отвежда до място където дърветата се разреждат и се очертава малка билна заравненост (на това място се забелязва огнище). На 5 м в същата посока се виждат останки от някогашна крепостна кула и голям зид в ляво. Обикаля се в дясно покрай скалата с кулата, като след около 10 м се стига до силно обрасъл сипей, който се траверсира вдясно. Целта е да се достигне отсрещният скален венец, в чиято основа, на височина от няколко метра ясно си личат отворите на пещерите.

Описание на “Плочата”: Тази пещера е по-високо разположената. До нейния вход се достига след изкачване на двуметров праг. Входа ѝ е сравнително голям и има размери: височина – 3.00 м и ширина 1.50 м. Пещерата е суха, едноканална и се развива възходящо по пукнатина в западна посока. Веднага след входа отляво и дясно започват две тесни и непреодолими разклонения. На 2 м от входа се преминава покрай големи скални отломъци с плочовидна форма. След още три метра тавана се снишава. На това място в ляво се забелязва начало на тясна галерия задръстена с пясък и глина. Следва още 5 м лазене в тясна галерия преминаваща в непреодолима пукнатина. Тази пещера има дължина 11.00 м и денивелация от (–1.00) м, (+1.00) м.

Описание на “Четривходната” Най-големия ѝ вход се разкрива на около 5 м по-ниско от пещерата “Плочата”, в основата на същия скален венец. Пещерата е суха, изцяло осветена от влизащата през четирите ѝ входа светлина и се развива на две нива. През най-големия ѝ вход се влиза в галерия, която в западна посока задънва в наслаги от глина и пясък. Завива се вляво и се преминава между две отвесчета, дълбоки по около 3.50 м. В ляво на стената се забелязва, триъгълен прозорец (вход), а вдясно има разклонение, което също задънва в наслаги. Слиза се праг от 2.00 м на срещуположната стена в южна посока се забелязва изключително тясна галерия, която отвежда до следващия вход на пещерата, който има приблизително кръгла форма и е най-малкия от всичките. От прага в североизточна посока тръгва ниска галерия, която се явява долно ниво на пещерата. Тя отвежда до четвъртия вход, който е разположен на 3 м по-ниско от големия вход. Ако се проследи лявото разклонение на тази галерия се достига до дъното на дясно разположеното 3.50 м отвесче.. Общата дължина на тази четириходна пещера е 14.50 м, а денивелацията ѝ е –3.00 м.

История на проучването: Вероятно пещерите са известни отдавна, без да представляват сериозен спелеоинтерес. Точните им карти са съставени от К. Стоичков и Б.Сотиров в периода 28-29.10.2000 г. по

време на традиционния пещерен сбор "Иван Вазов", организиран от ПК "Хелектит", София. К.Стоичков-ПК"Хелектит",София

Пещера "Пясъчница", с.Радовене, Врачанска обл.

Географски координати: N 43°09'53,0" E 23°57'02,8"

Местоположение и достъп: Намира се в ЮИ част на възвишението Веслец, Западен Предбалкан. Изходен пункт е ж.п спирка Радовене. Тръгва се покрай ж.п линията по посока гр.Роман. След около 100 м, в дясно започва обособяването на хълм, чиято височина постепенно нараства до около 20 м. В горната част се откроява характерен скален откос с малка козирка-който е най-сигурния ориентир за намиране на пещерата. След изкачването по склона се достига основата на венца и се тръгва вдясно покрай него(посока И или г.Кунино).След около 20 м. вляво се достига първият- по -голям вход на пещерата.

Описание: По- големият, 3 вход се намира на 126 м.н.в, той има правоъгълна форма и размери: широчина 0.5 м и височина 2.80 м. За да се достигне вътрешността следва около 2 м изкачване на камина и още толкова придвижване напред. Следва галерия с кръстовидна форма, С-на посока, дължина 5,5 м и широчина варираща от 1.7 до 1.2 м . Още в самото и начало има тясно разклонение вдясно, през което се достига до втория, по-малък вход. Общата дължина на пещерата е 12.20 м при денивелация 1.2 м. Площта е 10 м² . Обектът е сух и лишен от образувания . Образуват е в скали от т.н. Романска свита - представена от варовити пясъчници с калцитен цимент с аптско-албска възраст, откъдето идва и името ѝ.

История на проучването: Пещерата е открита през 1997 г от А.Жалов (по сведение на Ю. Маринов от Кунино) по време на клубна експедиция. Картирана от А.Жалов и С.Цонев на 5 декември 1999 г. Алексей Жалов - ПК"Хелектит",София.

ПРОУЧЕНИ ПЕЩЕРИ В ДРУГИ РАЙОНИ

Морската пещера, с.Резово, общ.Царево, Бургаска обл.

Местоположение

Пещерата се намира на ~1.5 км С-СИ-точно от с.Резово, общ.Царево, Бургаска област , в Югоизточните , приморска част на Странджа планина.

Пещерата е образувана в ЮЗ фланг на Силистарската синклинала. Тя се развива по тектонска пукнатина с посока ЮЗ-СИ и наклон ~80 ° на СЗ. Образувана е в резултат на отсядане, което е видно от установеното в привходната част тектонско огледало и вероятно последвала морска абразия.

Достъп : Изходен пункт за нея е с.Резово. От там се тръгва по асвалтовото шосе към Синеморец. След като се премине последната къща вдясно, в същата посока се отклонява път със землена настилка, който последователно преминава покрай ретранслатор и селското гробище, а после пресича горната част на долинка спускаща се към морето и продължава да се движи успоредно на нея. В последствие пътят рязко завива на С, движи се успоредно на отвесния морски бряг и завършва в склона на голямо суходолие отворено към морето. В ляво следва малка пътека, която се спуска надолу, преминава отсрещната страна и продължава да се движи по горната периферия на бреговия склон. После пътеката траверсира горната част на широк фиорд. Продължава се нататък до момента докато не се изравним с характерна самотна скала с формата на изправен паралелепипед владена в морето.

Входът на пещерата се намира под нас и е разположен точно срещу посоченото характерно образувание, в основата на скалата. Същият не се наблюдава от пътеката. За това е необходимо да се слезе по скалистия склон, като за това има две възможности. Първата е от юг(дясно) по ръба на владената в морето скала, в чийто край е скалното образование, а другия е от С(ляво) по наклона на скалистия склон. И в двата случая отворът става видим едва когато се достигне до морската повърхност, откъдето след поглед назад се вижда почти вертикална пукнатина с височина 6 м., широчина при основата ~1.5 м. и при върха 0.6 м. До нея се достига най-лесно като се слезе от С.

Описание: Същинският вход на пещерата се разкрива във вътрешната част на описаната по-горе пукнатина и има формата на трапец с височина 1.2 и широчина при основата 1.2 метра. Следва 15 м галерия с триъгълен профил с мин.широчина и височина 0.90 м, чийто под е осеян с ръбести камъни. В края на този участък има своеобразно езеро с дълбочина ~ 0.15 м образувано от попаднали във вътрешността прибойни води. От тук галерията се разширява и рязко преминава в зала с крушовидна форма, ориентирана по дългата страна на С и размери 11 x 15 м. и мах. височина 3.1 м. Подът на залата е покрит с фино-дисперсна глина и множество полуизгнили дървесни стволоче и битови отпадъци внесени от морето. По З-ЮЗ част на тавана се наблюдават три групи цевични и конусовидни сталактити с дължина до 5-6 см. и подобни образувания от преотложена глина. Дължината на пещерата е 30.5 м., при което тя се явява най-дългата, за сега пещера на южното Черноморие. Площ: 163. 2 м².

В пещерата се установени около 20 екземпляра прилепи от семейство Подковоноси (*Rinolophidae*) и са събрани гамариди, взети за определяне от д-р Д.Кожухаров.

Пещерата е проучена по сведение на Стефан В.Цонев и е картирана от А.Жалов - ПК"Хелектит", София и Д.Кожухаров - СД"Моерпа", София на 28.08.2000 г. Алексей Жалов - ПК "Хелектит", София

Пропасть "Копаната", с.Заселе, Софийска област

Географски координати: N 43°02'23,7" E 23°20'09,8"

Местоположение: Намира се 2.5 км. СЗ от гара Бов, в землището на с.Заселе, общ. Своге, Софийска обл. в И част на Поноор планина .

Достъп: Изходен пункт е гара Бов. От там се тръгва по шосето за Своге, пресича се моста над р.Искър и се продължава по посока гара Лакатник. В последствие се отклоняваме вляво по пътя за махала Скакля като в самия му край достигаме рибарника, преминаваме покрай него и продължаваме по пътеката (Вазовата пътека) водеща към водопада "Скакля" и с.Заселе. Вървим по нея докато достигнем вторият(по-ниско разположен скок на водопада, където се отклоняваме в дясно и търсим обходен път до подножието на първия пад на водата. В дясно от това място следва добре очертана малка пътечка, която траверсирайки склона постепенно се изкачва нагоре и започва да се движи в основата скалният венец. Скоро в дясно и под пътеката се разкрива отвора на пропастта. До нея може да се достигне и от с.Заселе, като за целта можем да се придвижим до него с автобус или пеша. След това поемаме по пътеката движеща се по ръба на скалния венец и преминавайки покрай оградата на голяма селскостопанска постройка се достига И край на венеца. От там води началото си малка пътека, която слиза в неговата основа, движи се покрай скалите и достига до отвора, който този път е в ляво от нас. Всъщност и двата случая става дума за една и съща пътека.

Описание: Пещерата има два входа отстоящи на 5 м един от друг. По високо разположен е по-малкият вход (904 м.н.в), който има неправилна форма и размери 3 x 2.6 м. от всички страни с изключение на западната отворът е заобиколен със земна маса. От него надолу се отваря клиновиден 9-метров отвес, който в долната си част се стеснява до окръжност с диаметър 0.6 м. След стеснението се попада във вертикална пукнатина, която почти по цялото си протежение надолу е широка ~0.6 м. След 3-метрово спускане следва второ стеснение. По тавана и стените на този участък се намират единствените в пропастта вторични образувания- сталактити, сталагмити и повлечи. Надолу се обособява почти цилиндричен идеално оформен отвес с дълбочина 16.4 м. На около 6 м от началото му в западната му част се разкрива площадка, която при желание може да се достигне с голям пандюл. Дъното е елипсовидно с размери 4x 1.6 м. с лек наклон на И. Покрито е с ръбести камъни образувачи миниатюрен сипей. Дълбочината тук, както и на самата пропасть е 33.8 м. Вторият вход е разположен на около 6 м. по-ниско от най-ниската част на горния вход. Има формата на силно удължена елипса с ~6 м дължина по дългата ос и широчина от 1.4 м. , от която започна пукнатина със същите размери и дълбочина от 4 м. Стените са силно напукани, а на дъното има блокаж. На около 1 м. по-високо в западна посока се развива сравнително ниска и тясна галерийка с дължина 4 м. чийто край се зауства в участъка след първото стеснение на входния отвес.

В пещерата има следи от иманярска дейност. Явно личи, че първоначалният достъп в нея се осъществявал през по-ниският вход, след което другия(отвесният) е бил изцяло изкопан. Също така е изкопан участъка от първото до второто стеснение, а в 3 част на големия отвес има напречно разположени греди. По тези причини тя е била наименована от първите и изследователи-пещерници от ПК"Еделвайс", София - "Копаната".

Актуалното проучване и картиране е осъществено от А.Жалов, К.Стоичков, Ж.Петров, Б.Сотиров и М.Стаменова от ПК"Хелектит", София на 16.04.2000 г.

Техническо описание: Първоначално се прави У закрепване на стабилни каменни блокове около горния вход, като за целта използват две стоманени примки. Подхода към отвеса се осъществява от към западната част на отвора. На 2 метра под върха на земления вал пред входа се появява скала, на това място в ляво се прави прехвърляне на "Спит". След преодоляване на първото стеснение на около 1 м. по-надолу и в дясно се организира прехвърляне на естествена опора -малък сталагмит на стената, което се екипира с лентов ринг.Следва леко диагонално спускане и веднага след второто стеснение в надвесената част на скалата е запит втори "Спит", където се изгражда и третото последно прехвърляне. За цялостно проникване в пропастта е необходимо едно въже от 45-50 м. Пропастта е екипирана за проникване на ТЕВ от Ж. Петров. Алексей Жалов - ПК"Хелектит", София. Да се внимава за падащи камъни по отвесите!!!

ОПАЗВАНЕ НА ПЕЩЕРИТЕ

Около 22,7 % от територията на нашата страна е заета от подлежащи на окарствяване скали-варовици, доломити и мрамори. Известно е, че тези скали благоприятстват образуването на повърхностни и подземни карстови форми. От тези форми може би най - известни и същевременно бъдещи интерес у хората са пещерите, пропастите и пропастните пещери. Трябва да се знае, че тези “потайни кътчета” са част от природата и представляват една сложна съвкупност от екосистеми. Всяка пещера сама за себе си е един нов и необятен микро свят. Независимо от това дали този свят ни впечатлява с уникалната си среда на живот или пък с многообразието на вторични калцитни образувания, той може да бъде хранилище на културни останки, свидетелстващи за бита и културното развитие на нашите прадеди. От друга страна, сложният подземен релеф на много пещери провокира интереса на хората със спортни наклонности. В крайна сметка неоспорим е факта, че във всички пещери се наблюдава засилено човешко присъствие, което във повечето случаи не е безпоследствено - тоест води до негативни въздействия.

Тук със съжаление може да се отбележи, че през 70-годишното развитие на спелеологията в България ние пещерняците сякаш сме забравили една от основните цели, които са си поставили първите изследователи на подземния свят, а именно: Изследване, **Опазване** и Популяризиране на пещерите - не осъзнавайки факта, че сме само временно пребиваващи под земята. В момента положението на огромна част от пещерите и пещерните райони в страната е плачевно. Вече почти няма голяма българска пещера, в която да не се забелязва човешкото въздействие. Синтрови образувания, останали непокътнати стотици години, са безжалостно изпочупени и загрозени. Хвърлянето на отпадъци в пещерите и районите около тях е нещо обичайно.

Нито един пещерен клуб не поема ни най - малка отговорност за опазването и "стопанисването" на тези обекти. Забелязва се драстично намаляване на колониите от прилепи и хайдушки гарги в българските пещери. Рушат се природни и културни ценности / Иманярство /. Тези редове описват само една малка част от всеобщото разложение. Въпросът е колко години трябва да минат, за да узрее в главите на огромна част от хората, занимаващи се със спелеология, нуждата да запазим чисти и непокътнати пещерите, които посещаваме.

От тук дойде и желанието ни да открием рубриката "Опазване на пещерите", в която бихме желали да дискутираме проблема, да ви запознаем с нашата минала и настояща работа върху него, да споделим мнения и идеи.

НЕВЕРОЯТНО, НО ФАКТ - АКЦИЯ “ЧИСТИ ПЕЩЕРИ” НА С. БОСНЕК

К. Стоичков, Ж. Петров - П.К. “Хелектит”
С. Радев, С. Сапунджиев - С.П.К. “Академик”

Чудно ли ви се струва някой да тръгне да чисти пещерите, които посещава?

Съгласявам се с вас - рядко се среща ентузиазъм за подобни дела - и логично - предвид общественото мнение, че “дупките” са най-подходящите места за сметища. Та нали там боклукът не ни дразни очите?!

Ръководейки се от идеята да ограничим замърсяването и да съхраним природните ценности в Боснешкия карстов район подехме инициатива за организиране на лагер-сбор, имащ за цел:

1. Почистване на пещерите край с. Боснек и района около тях.
2. Провеждане на събрание, което да разисква проблемите по опазването на пещерите и да изготви програма за по-нататъшни действия.

В периода 4.06 - 6.06.1999 г. се проведе акция “Чисти пещери”. По време на проявата бяха почистени следните застрашени обекти: Привходните части на пещерата “Духлата”, както и почти всичките главни маршрути в “Стари части”, пещерите “Пепелянка”, “Академик”, “Чучулян”, “№ 552” и тази под пътя. Внимание беше отделено и на районите около тях, както и на пътя за с. Чуйпетльово - нишите близо до “Духлата”, заслона и сметната яма под него. Последната беше щателно почистена и затворена.

Проблемът със сметищата край пътя в с. Боснек не беше решен поради липса на съдействие от страна на местното население. За съжаление не се изпълни желанието ни за мащабни действия. Съгласете се, че за тях са нужни повече от десетина души. Надеждите за раздвижване на заспалите столични клубове не се оправдаха.

Хората, организирали сами проявата, отидоха сами и изчистиха сами. Всъщност не, изчистиха под приятелските възгласи “браво” и потупвания по рамото на десетина придружаващи. Най-тъжното беше (може пък това да е най-радостното), че хора, нямащи нищо общо с пещерното движение, бяха далеч по-активни от много от присъстващите пещерняци и “заслужили” спелеолози. Не разбирайте погрешно, нямаме нищо против празното шляене из дупките, но можеше поне този път то да отстъпи място на нещо оценено от всички като смислено. Единодушието ни остана само на думи, не и на дело.

В крайна сметка сигурно всички се чудят: “Е какъв беше все пак резултатът от това ходене?”. И голям, и никакъв:

- “Големият” - пещерите край с. Боснек отново са що годе чисти.
- “Никаквият” - няколко заспали софийски клуба и едно не проведено събрание.

Искрено желаем да благодарим на тези, които, без да са пещерняци, помогнаха да се изчисти най-голямата пещера на България и района около нея. А по отношение на останалите – имаше нужда от едно активно участие. Все пак не всички живеем във виртуалния свят на Интернет.

Нашето намерение е такива акции да се провеждат по-често. Надяваме се, че ще получим съдействие от всички, които се чувстват съпричастни към опитите за опазване на пещерните райони в България.

КАКВО СЕ СЛУЧИ СЛЕД ТОВА -БОСНЕК `99

Къде успешно, къде не толкова районът около с. Боснек и най-вече пещерите там бяха почистени. Дадохме си сметка за свършената работа, за проблемите, свързани с организацията на такива прояви и в крайна сметка само времето щеше да покаже за какъв период ще се натрупат пак толкова отпадъци.

Няколко месеца след това пещерите са относително чисти. В някои части на Духлата се забелязват купчини от отработен карбид и някои дребни отпадъци. Вероятно тези хора, които все забравят да си носят пликосе за отработения карбид и да го изхвърлят там, където няма да вреди в бъдеще, ще се явяват основни замърсители на пещерата и района в частност, защото Духлата е една от най-често посещаваните пещери в страната.

За едно лято районът около пещерите, и най-вече около Духлата, придоби същия (а може би и по-замърсен) вид от момента, когато се проведе акцията. “Заслона” (беседката), построен до входа на пещерата се превърна отново в сметище. И още по-зле - вече голяма част от парапетите (пред Духлата) и пред него, част от покрива на долния етаж и всичко, което може лесно да се демонтира, изгорена.

Това ни дава повод да се замислим за причините и последствията. От една страна, това дървено съоръжение е построено на удобно място - близо до пътя и пещерата. Да, но въпреки това не съм много съгласен: може би положителните страни (плюсовете) са по-малко от отрицателните и това влияе негативно върху самият заслон, пещерата, района...

Мястото за построяването на открит заслон не е най-удачното - прекалено е ветровито. Липсата на дърва в района обрича заслона на постоянно разграждане. Близостта му до Духлата е удобство, но по този начин пещерняците и случайно преминаващите, туристите и др. “елементи” го превръщат в едно голямо сметище. Там и около входа на Духлата се забелязват и съсредоточават най-големите количества отпадъци. Една от причините е липсата на контейнери или най-обикновени кошчета за боклук. На никого не му се разхожда до селото, за да си изхвърли отпадъците в контейнерите; и защо, когато там има още място... и така отново и отново. За замърсяването вина имаме и ние пещерняците.

В скоро време ще бъдат поставени кофи за боклук и кошчета при пещерата и при заслона. Не съм убеден, че положението ще се подобри, можем само да се надяваме. От това веднага произтича въпросът кой ще изхвърля кофите със смет? Отговорът е - “има кой. . .”.

Докато е време, по-важното е да се помисли за ремонтване на заслона, защото до година-две ще останат само основите и спомените за него. И пак опира до парите, за закупуване на дървен материал. Най-добре е да се направи комбиниран заслон с долен, изцяло покрит етаж (зидария) и горен- открит. Но кой ще се навие да даде пари, като не е сигурно, че и в този си вид ще просъществува дълго време? Има и друг начин: има заслон има проблем, няма заслон няма проблем. Отговорът е туба с бензин и кибритена клечка. Колко е лесно... Някои ще кажат: “Що за вандализъм?”. Да, може и да са прави, но поради този заслон и районът около него се освини, и самата пещера вече не прилича на себе си.

Относно Духлата и пещерите наоколо:

Продължаваме да мислим, че за да се пазят пещерите (а може би вече е и късно) те трябва да бъдат затворени. Какво, Духлата да се затвори?! Всички настръхват, когато се спомене за затваряне на пещера. Трябва ясно да си дадем сметка - това е единствения начин да се спасят пещерите. Едно евентуално затваряне не означава затваряне на пещерата во век и веков, а просто ограничаване и регулиране на достъпа. Има клубове и федерации, които могат да сторят това. Все пак всеки трябва да жертва нещо от себе си. Поне на думи изглежда лесно. Ние финансираме, предоставяме и монтираме две метални решетки, всяка съответно с катинар, едната на самия вход, а другата след входния тесняк (от много глава не боли). Ключовете се предоставят за съхранение във федерацията. **Изготвя се дългосрочен план за посещение. Ключовете се дават, дупката се посещава, после се връщат обратно.** По този начин, от една страна, ще се ограничи достъпа, а от друга - ще се разбере кой прави свинщини в пещерата.

Ако се погледне отговорно на въпроса, всички тези неща изглеждат реалистични. Хората по света знаят как да си стопанисват и опазват пещерите и най-вече извличат полза от това. При нас е обратното, а това наистина е едно от най-важните неща.

АКЦИЯ “ЧИСТИ ПЕЩЕРИ” II - “ТЕМНАТА ДУПКА” НА Г. ЛАКАТНИК

Живко Петров

Близо седем месеца след акция Чисти пещери - с. Боснек бе проведена нова акция. Този път обектът беше Темната дупка при гара Лакатник. Идеята за изчистването на тази пещера не е нова, дори и в миналото са предприемани опити за почистването и. В последните години, обаче Темната се превърна в пример за обречена пещера. Трупаната в продължение на десетилетия мръсотия вместо да предизвика незабавни действия, служеше за извинение и оправдание на пещерняците. При повдигането на въпроса за почистването на Темната се чуваха само коментари от типа: ”Вие луди ли сте?”

И този път акцията беше замислена като мероприятие от голям мащаб. Нейни инициатори бяха пещерняци от ПК ”Хелектит” и СПК ”Академик”, като бяха поканени пещерняците и от ПК ”Витоша” и ПК ”Черни връх”. Участието на повече хора щеше да позволи изчистването на цялата пещера. За жалост в крайна сметка взеха участие само пещерняците от ПК ”Хелектит” и СПК ”Академик”. Предварително бяха уредени техническите проблеми по изнасянето на боклука. Набавени бяха прониквачни торби, въжета и друг екипировъчен инвентар от базата на ПК ”Хелектит”. Предварително бе уреден и транспортът. (специални благодарности на Дренката от СПК ”Академик”).

За двата дена (18^{ти} и 19^{ти} декември) в Темната бе установен подземен лагер, разположен на ”Булеварда” (”Кубани”). Бяха почистени самия ”Булевард” и галерията към ”Лебеда”. Беше чистено и в ”Лабиринта на смъртта” и ”Пресата”, реката към ”Пепита” и към ”Мрачни езера”, както и самите ”Пепита”. В неделя бе почистен входът на пещерата, като бе направен кош, където за в бъдеще да си изхвърлят боклуците лагеруващите. Що се отнася до боклука, той бе разнообразен от обичайния отработен карбид, натрошени стъкла, батерии и найлони до вътрешна гума от камион, пуловери ботуши и т.н. Очакванията бяха надминати - запълнени бяха и десетте прониквачни торби на групата. В крайна сметка стана ясно, че с една акция няма да се мине. За почистването на Темната дупка трябва да се изготви дългосрочен план от поредица акции, в които да се включат повече пещерни клубове и съмишленици.

Въпреки печалното си състояние, Темната дупка не само, че не ни отчайва, а напротив - амбицира ни да продължим да работим за съхраняването ѝ.

ГОСТУВА НИ : СПК-”Академик”-София

ДО ВЕРКОР... И НАЗАД

Боян Шанов

През лятото на 1999 година беше възобновена една стара традиция на пещерен клуб ”Академик”, която предоставя невероятната възможност за опознаване на нови пещери, изживяване на неповторими емоции и досег с по-различни култури. Става въпрос за експедиционна дейност извън границите на България, а събитието, с което ще се запознаете, е обменът на спелеолози между ПК ”Академик”-София и Спелео Група ”Делта”-Гренобъл, Франция.

Очаровани от гостоприемството, което им бе оказано при посещението им в България през лятото на 1998, дванадесетимата френски пещерняци, геройски понесли две седмици безспирно проникване из пещерите край село Крушуна и местността Барките, бяха пожелали да ни върнат подобаващо жеста. Затова в началото на месец август тази година, след множество административни и организационни перипетии, малката ни група от единадесет души потегли на дълъг път до Гренобъл - доста обширен град в подножието на карстовия масив Веркор, югоизточна Франция. Радостта бе неопишуема при повторната среща с нашите приятели, които вече бяха подготвили експедиционния лагер близо до Ла Шапел-ан-Веркор (1200m надм. вис.). Големият ни ентузиазъм не можа да бъде помрачен от проливните дъждове, които съпътстваха всяко проникване, но определено изплашиха доста домакините. Наложиха се дълбоките пещери да отпаднат от експедиционния план поради голямата опасност от внезапно

прииждане на вода. Това ни разочарова дълбоко, но нямахме друг избор. За двете седмици успяхме да влезем в : СИАЛЕ НЪОФ; ПЮИ ВЕНСАН; ТРУ КИ СУФЛ; ГУР ФУМАН; ТРУ ДЪО СПИНЕТ, ГУРНИЕ и благоустроената ШОРАНШ. Особено впечатление ни направиха пещерите ПО 2 и Л'АНТРЕ ДЪО ВЕНЮС. Първата представляваше абсолютен кладенец с дълбочина 318m и бе разположена на едно силно окарстено планинско било, до което се стига по небрежно маркирана просека през необятно карно поле, обрасло с иглолистна гора. Получи се така, че екипиращата група не успя да намери обратния път по светло и бе принудена да прекара нощта под открито небе, дремейки върху прониквачни торби и без никаква вода за пиене наблизо. Преживяното едва ли може да се окачестви като едно от най-приятните, но споменът за него е показателен за рисковете на "професията".

Пещерата Л'АНТРЕ ДЪО ВЕНЮС (Входът на Венера) представляваше своеобразен природен резерват, в който достъпът бе ограничен до 100 души на година, поради спиращите дъха образувания и карстови феномени, които природата бе сътворила с голямо търпение. След един тридесет-метров отвес попаднахме на приказна феерия от прозрачни цевични сталактити, дълги над един метър и великолепни натечи, облени с пещерно мляко. Всички с дълбоко прискърбие съжалихме, че и в България преди време е могло да се видят подобни гледки, но, уви, не и сега.

Освен спелеология нашите домакини ни предложиха неповторимото изживяване и на спускането в каньони. Добре опаковани в неопренови костюми ние преодоляхме двадесетината водопада на каньона ЕНФЕРНЕЛ, влизането в който се извършваше чрез спускане по високите 60 метра стени . Усещането да се носиш по река, бушуваща на ширина по-малка от метър и половина на някои места, беше абсолютно ново и непознато за всички нас. Последва и спускане в каньона ФЮРОН, където в един момент бяхме внезапно изненадани от откритието, че в реката се влива приток, носещ "топлите" води от ГУФР БЕРЖЕ. Малко зъзнеци от пет градусовата вода и събралата се умора, стигнахме до края на каньона, където ни очакваха два водопада с височина съответно осем и четиринадесет метра. Някои от нас се престашиха и пренебрегнаха изнесените системи на двойно въже, хвърляйки се в недотам безопасните ревящи водни казани. Пострадали, слава богу, нямаше, но преживяването си беше доста екстремно (всъщност едно подобаващо сбогуване с каньоните).

Скоро експедицията дойде към своя край. Посетихме заводите на PETZL, представителен магазин на ЕХРЕ, откъдето накупихме джаджи, а предпоследния ден направихме разходка из Природния Резерват на Високите Плата в южните части на Веркор. Гледките, които се откриваха към Алпите на запад, трудно могат да бъдат описани с думи, а да не говорим за изобилието от животински вкаменелости, което предоставяха повечето камъни. Нашият водач, обвързал изцяло живота си с резервата, ни показа и няколко диви кози, скитащи необезпокоявани по стръмните сипеи.

Раздялата на следващия ден не бе лесна, но ние вярвахме, че ще има още подобни клубни експедиции на българи в чужбина.